

FORTVNATI
CRELLII, DE RE
EVCHARISTICA, CVM
Gregorio de Valentia, disceptatio.

Ad Amplissimum virum, Dominum
PETRVM BEVTRICHTIVM.

Tertull. de Virg. vel.

*Vitatis nemo prescribere potest: non spacium temporum:
non patrocinia personarum: non priuilegium regionum.*

NEVSTADII PALATINORVM
Typis Matthaei Harnisch.

M. D. XXCVI.

A
V
B
I

be
pi
si:
ra:
tu
la:
m
de

tij
ag
co
li
e
f
E

AMPLISSIMO
VIRO: DOMINO PETRO
BEVTRICHTIO, ILLVSTRISS.
Principis, IOHANNIS CASIMIRI, Palatini &c, Con-
siliario: Domino ac Mæcenati suo

FORTVNATVS CRELLIVS. S.

 VM nec scripti breuitas, nec temporis angustia, nec meanatura, nec tua, vir Amplissime, patiatur: ut multa laudes tuas decantem: satu esse existimauit: si quemcunque nominis tuis in presentia facerem mentio nem, quis enim est, qui te non norit? quis eximium tuum ingenuum, & varias animi tui dotes non admiratur? amant amisi: metuunt inimici: idq; meritò: qui & alias, & nuper satis declarasti: quid verisque abs te sit expectandum. Ac sanè ita nunc res tum Ecclesia, tum Reip. comparata sunt: ut nisi Deus aliquos singulariter excitaret: qui nefarijs hostiis conatibus obuiamirent: omnia breui corruerent: & in antiquum illud chaos redirent. Sed de his alias: nunc de dogmatibus.

Face sunt nobis hodie multa negotium: in primis Ariani, Pontificij, Vbi querari: sed eam isti omnes aduersum nos, & ita causam agunt: ut non alijs nobis patronis opus sit: quam isti metu ipsis ad eos redarguendos. Ac ut de Vbi quistis, ubi quicatuq; patronis aliquid in presentia dicamus: quotus quisque iam est, qui non videt: eos forum declinare: aliudq; nihil agere: quam ut quecunque et scriperunt, vel scribunt, obregant, occultent, obscurent? nonne statum controvrsie, quam nobiscum de persona Christi habet, ita, data opera, inusiuunt: ut etiam doctissimi quique in eo explicando laborent: quod sanè non aliam ob causam faciunt: quam ne viri Principes, & Imperij proceres malum eorum dolum deprehendant:

P R A E P A T I O.

quod alioquin actum de illorum existimatione esset: id quod val-
dissimo arguento est: eos malam causam male, & contracon-
scientiam defensitare.

<sup>Statu gressus
de prima dñi</sup> Sed velint nolint, status controuersiae hice est: utrum talis sit na-
turarum in Christo proprietatumq; cōmunicatio: ut, licet huma-
na natura humana, diuina diuina maneat: proprietates itidem
humana natura, humana essentiales proprietates sint, diuina dius-
na: nihil secius tamen in persona, & ob unionem hypostaticam, di-
uina proprietates, omnipotentia, omniscientia, presentia in omni-
bus locis humana natura: humana proprietates, pati, mori, & id
generis alia, diuina communicentur: ita; ut tum filius Dei omnia
iam omnipotentia sua opera non solum in, & cum, verum etiam per
humanam suam naturam efficiat: tum ipsa quoque Deitas passasit
& mortua: ast non essentiali sua, sed humana, & in persona, & ob
hypostaticam unionem sibi communicata proprietate: utq; in sum-
ma eadem actio ab veraque natura iuxta eandem proprietatem
proficisciatur: hoc solum discrimine; quod diuina natura diuina
perse & a se habeat, opereturq;: humana ab illa, & per illam: & sic
vice versa. Aduersarij aiunt: nos negamus.

Ac utrunque eos reuera affirmare & docere: licet neutrū ferè
affirmare & docere velle videantur, satis perspicue ex unico illo
Concordia libro euincitur. Docet enim liber iste Concordia interce-
tera, omnipotentem esse per se presentem, omniscium &c. essentiali-
tas diuina natura proprietates esse: qua essentialis humana natura
proprietates in aeternum nunquam fiunt: è contrario, pati, mori
&c. humana natura proprietates esse: qua diuina natura propri-
tates nunquam fiunt: nihil secius tamen humanam naturam, ob
hypostaticam cum diuina unionem, post seruiformam positam, &
humilitatem, ita gloria affectam, & ad dextram Maiestatis elati-
tas esse: ut præter & supra naturales suas, essentiales & perma-
nentes proprietates, etiam singulares, hiperphysicas & calestes pra-
rogatiuas, quod ad Maiestatem & potentiam super omnia attinet,
consecuta sit: ita: ut humana natura in Christo, in yis, que ad offici-
um Christi attinent, efficaciter operetur, non solum naturalium
& essen-

De persona
Christi fol.

306.b.edit.

Tub. Ger.

fol. 309.310

¶ essentialium suarum proprietatun respectu: sed etiam, & vel in primis, respectu Majestatis & potentiae: quam hypostatica unione, & illa ad dextram exaltatione est consecuta. Volunt igitur: essentia Deitatis attributa, ut est omnipotentem, ubique praesentem esse &c. qua Majeſtatis nomine intelligunt, essentiales quidem humanitatis proprietates nunquam fieri: illi tamen nihilo secundus, ob hypostaticam unionem, ita communicari: ut ipsa quoque omnipotens, ubique praesens sit: sed aliena & communicata, non sua proprietate: qua communicata proprietate eadem operationem operatur: quam diuinam naturam propria & essentiali operatur proprietate. hoccine verò est utramque formam cum communione alterius agere quid suum est?

Eandem Deitatis, quicquid dicant, rationem esse volunt: essentiales scilicet humana natura proprietates Deitatis quidem proprietates, siue essentiales proprietates non fieri: ita tamen cum illa communicari: ut prater essentiales & proprias, etiam humanas habere: ut sicut humana natura diuinam operationem, iuxta diuinam, secum communicatam proprietatem, cum Deitate operatur: sic diuina natura humanam cum humananatura operetur, iuxta communicatam secum humanam proprietatem. Ita verò eos sentire, ex eo evincitur: quod nostram de morte & passione Domini do- Lib. Con-
tinam, qua cum Scriptura docemus, Christum passum esse carnem, cord. fol.
308.b.
i. Petr. 4.
ut Sacramentariam damnat: qua alteram naturam, puta diuinam,
a passione penitus excludat: solamq; nudam humanitatem passam es-
se fateatur. Contendunt igitur: passionem & mortem, id quod sanè Erent con-
perspicue ante scripscrunt, in ipsam quoque Deitatis naturam red- tra Bull.
undasse. proprieſea ſic alibi Concordia loquitur: Quapropter verè Selnec. in
pro nobis filius Dei passus est: sed iuxta proprietatem hu- cōf. acceſ.
manæ naturæ. ecce venenum. filium Dei passum pro nobis dicunt: non carnem ſolum, aut quoad carnem ſive humanam naturam, vt Muscul. in
Scriptura loquitur: ſed iuxta proprietatem humana natura: Dei- cōc. quad.
tatiſcilicet in persona, & ob hypostaticam unionem communicatā: In stat. con-
perinde ut humanitati Deitatis proprietates illorum opinione com- tro. affir. 9.
municantur. Ac sanè aliter vel sentire, vel docere nō poſſunt: quoad fol. 245. a.

P R A P A T I O.

fol. 313. a.
quid persona Christi, unioq. hypostatica sit, videre nolūt. Tertium quippiam personam faciunt: ex utraque natura, diuina & humana, ita conflatum, ne dicam, confusum: ut nisi ubique veraquenatura sit: aut omnia, eandemq. actionem utraque natura agat: medietas tantum personae, non tota persona, eorum opinione, ubique sit, & agat. propterea Concordia dicit: Christum Ecclesia sua hic in terra nō dimidium, sed totum, non medietatem personae, sed totam personam adesse: ad quam veraquenatura, diuina & humana per-

fol. 305. b.
tineat: & paulo ante: iam post incarnationem ad integrum Christi personam, non diuinam solum, verum humanam etiam eius naturam attinere: & sicut absque Deitate, ita quoque sine humanitate, personam Christi, seu filij Dei incarnati, integrum non esse. Ex his autem efficitur: quemadmodum, ut totus Christus, totaq. Christi persona, non dimidia, hic nobiscum sit, necesse est: ut tam humana, quam diuina natura, nobiscum sit: ita, ut non medietas Christi, aut nuda humanitas pro nobis passa sit, sed tota Christi persona, filius Dei incarnatus, necessitas postulat: ut tam Deitas, quam humanitas passa sit & mortua.

Apol. fol. Sed negat Apologia cum Concordia, Deitatem mutari aut pati posse. Quid mirum? cum quiduis affirment & negent. Certe non minus humana Deo in Scripturis assignantur, quam homini diuina: nec altera tantum, sed utraque forma cum communione alterius agit: & si humana Christi natura, in ijs qua ad officium Mediatoris attinet, etiam Majestatis & diuinarum proprietatum respectu, ut isti volunt, efficaciter operatur, ne medietas solum Christi operetur: profecto non minus diuina humanarum proprietatis respectu, eandem ob causam passa erit & mortua. Aut igitur utrumque dicere coguntur: aut neutrum. Verum, qua fronte negant Deitati quoque humana ob unionem & in persona communicare: cum aperte scribant: ob unionem & proprietatum communicationem, Deum hominem esse: & hominem Deum? nonne igitur Deus homo est: ob humanas, qua illi communicata sunt, proprietates? nonne igitur eodem modo passus Deus erit, iuxta humananaturam, in personam sibi communicatam proprietatem? Si hoc nolunt: expli-

58.b.edit.
Hædelb.

Concord.
fol. 310.

Conc. fol.
306.b.

explicant, quae si possunt, ex sua hypostatica unione & communicatione: quo modo Deus vel homo sit, vel passus. Et quid multi opus est? negant, aliter definiri hypostaticam unionem posse: quam reali illa proprietatum communicatione: ex quo luce meridiana clarius liquet: tam humana diuina natura, quam humana diuina communicari: cum tam humana diuina, quam humana diuina hypostaticè sit unita.

Tum ex huiusque, tum ex ijs que sequuntur, perspicuum est: quantum fidei hominibus istius sit tribuendum. Negat impudentis: fol. 61.b. c.
firma Apologia: librum Concordia usquam dicere: filium Dei pas-
sum esse ipsa proprietatem humana natura: idque non sine stoma-
dio & sarcasmo negat. At qui aperiè id dicit in statu controvèrsia,
affirmatiua 9. fol. 245. a. in p[ro]p[ri]etatis loco. Eadem impudentia ne
gas: in Concordia doceri: essentiales alterius natura proprietates alte-
ri in persona comunicari: atq[ue] alterius natura essentiales proprie-
ties non fieri alterius natura proprietates essentiales. At qui non
buc illius Admonitio exprobravit: quasi doceant: essentiales alterius
natura proprietates alterius natura essentiales, proprietates fieri: sed
tamen essentiales duarū naturarū proprietates inuicē communes esse:
seu alteris natura essentiales proprietates etiā alteri, eo quo dictū est,
modo comunicari: idquod Concordiam tradere, suprà à nobis est de-
monstratū. Eadē Apologia tāde frōte iniciatur: generalē in Concor- cap. 9. fol.
dia libro ubiquitatē tradi. Atqui apertissimē ut alia quā plurima
missā, illius Lutheri verbū traditur: cū att: omnia per omnia Chri- fol. 313. b.
stiplena esse, etiam secundum humanitatem: nusquam ponit Dei-
zarem, salua hypostatica unione, posse: nisi humanitas ibidem quo-
que statuatur, nonne verò ex hypostatica eorum unione consequi-
tur? Quid quid ipsam Apologia codem in loco ex hypostatica u-
nione & ceteris id generis eam deducit? Quām veterotorum illuarē
Verba illius Apostoli ut impletet omnia de corpore interpretātur: Ephes. 5.
ut omnia suo corpore molēque corporea Christi impletet. quid
inde colligunt? Ergo, inquit Concordia, potest suo corpore es-
se ubi vult. haccine verò, Concordia, ad m̄sib[us] sunt, Christum fol. 172.
suo corpore omnia implere: b.c. abh[us] ubique esse: & esse p[er] se
vbi

P R A E F A T I O.

se ubi velis? quis non videt pharmacum istud lethaliter de-
cumbenti Ubiquitati adhibitum esse: ut oculi simplicioribus
præstinguerentur? Sed hac alijs relinquam, si unicum illud ad-
Concord. iecero. humanitatem persona medietatem faciunt. quid igi-
fol. 313. a. tur volunt, cum aiunt, humanam naturam omnipotentem,
ubique præsentem esse, non in se, sed in persona: nonne si tota per-
sona ubique est: & humanitas persona pars, & quidem dimidi-
parsest, sine qua persona tota non est, etiam humanitas in se ubiq-
est? o præstigiatores.

Tibi vero, vir Ornatissime, hanc meam cum leuita, viro non in-
docto, disputationem dedicare volui: tum quia huicmodi exer-
citii delectaris: tum quia acerrimo, sic in omnibus, ita in his e-
tiam, que ad religionem attinent, iudicio præditus es: tum quia ve-
ram religionem & Ecclesiam omnibus modis promotam & propu-
gnatam cupis: tum denique, ut publicum aliquod mea erga te ob-
seruantia testimonium exstaret. Deus te nobis & Ecclesia, una cum
alijs, diu saluum & in columem conservet: tibiq; ita benedicat: ut
indies magis ac magis regnum suum promouere possis. Benè & fa-
licitate, vir Amplissime, cum uxore letissima, nobilissima &
honestissima matrona, totaq; familia vale. Neustadij:

Cal. Decembr. anno temporis ultimi

CIO CI XXCV.

F O R T E

FORTVNATI

CRELLII DE RE EVCHA-
RISTICA, CVM GREGORIO
de Valentia disceptatio.

EDIDIT ante triennium disputationem quandam Gregorius de Valentia: quatum Vbiquetarios: tum Orthodoxos, quos Sacramentarios vocat, oppugnat: ac aduersus quidem Vbiquetarios veterem & Catholicam de persona Christi doctrinā pugnat: aduersus Sacramentarios autem, Pontificiam illam, & Orthodoxæ antiquitati ignotam corporis Christi subspeciebus præsentiam: quæ causa est: cur Gregorius aduersus Vbiquetarios disputans Grégorius sit: præsentiam autem illam commentitiam disceptans, minimè Gregorius sit, sed heluco & *καρνατος* laborare videatur. Etsi igitur responsionem *μετασοιας* illa propugnatio nō meretur: quod iam ante lethaliter vulnerata, satisque confecta illa hydra sit: Gregoriūsque nihil planè adferat: quo lethalibus illius vulneribus medeatur: tamen ne exercitu Dei viuentis hic Goliathus amplius insultaret: triumphumque ante victoriā caneret: ad lineas & in gradum descendere cum illo placuit.

Principio itaque suæ aduersus vtrosque, Vbiquetarios & Sacramentarios, quos vocat, disputationis, de medio trahite gloriatur: se scilicet cum suis, quos Ecclesiam Christi vocitat: illius scilicet Christi, qui veri Christi mēbra plecit, necat, vrit: & totū orbem Christianū Christianorū sanguine replet & polluit; medium sententiā tueri: nobis & Vbiquetarijs in extremis erroribus versantibus. Cedò vero, Gregori, medium vestram sententiā siue confessionem. *quia (inquit)*

B

qui Sacramentarij heretici vulgo vocantur, in calis tantum Chri-
stum, ut homo est, adesse contendunt: Contra vbiquetarij, horum
hostes, adesse ubique: Ecclesia Christi verissima inuictag, confessio
inter hos extremos errores media est. Sentit enim, neque in calis
tantum: neque verò ubique: sed in calis & in diuinissimo Sacra-
mento Dominum nostrum Iesum Christum adesse humaniate sua
presentem. Hic verò multis modis Gregorius noster sternu-
tauit. Primò enim negant Vbiquetarij in bella sua Apolo-
gia: se Christi corpus ubique ponere: aut generalem vbiqui-
tatem tradere: quod si verum esset: locum non haberet me-
dia Gregorij Confessio: labascente extremo. Sed quia Vbi-
quetarij, pro eo, quo prædicti sunt, candore, quiduis aiunt &
negant: idcirco hoc transeat. Generalem enim vbiquitatem
eos tradere, in præfatione demonstrauimus. Sed nec extre-
mo isto stante, sola Pontificiorum confessio media est. Sunt
enim ex Lutheranis plurimi: qui nec in cælo tantum, nec
vbique etiam: sed in cælo & Eucharistia seu pane Euchari-
stico Christum vero suo corpore ponunt. Deniq; nec Pon-
tificiorum, nec Lutheranorum istorum confessio media est:
cum contradic̄tio, teste Magistro, quem Gregorius nouit,
medium non admittat. Si loca inter se, vt Gregorius noster,
ad præstinguendum simplicioribus oculos, fecit, compa-
rentur: vt vnu scilicet locus & omnia simpliciter loca op-
ponantur: fateor: vnum & omnia duo extrema esse: inter
quæ medium est, quædam loca: sed si de vnico & indiuiduo
vereque humano corpore sermo sit: deque eo enuncietur,
quod in loco, siue uno tantum, siue pluribus, siue omnibus
sit: ibi nego: extrema dari: quæ medium recipient. Causa est:
quia duæ singulares enunciationes, quarum altera ait, altera
negat, contradicentibus iordwawσται sunt, & vim contradic-
endi habent. Enunciato igitur isti, corpus Christi simul &
semel in uno tantum loco est, tū illud, cōtradicit, corpus Chri-
sti simul & semel ubiq; est: tū istud corpus Christi simul & se-
mel in multis seu plurib' locis est: quia yniuersè hoc, sub quo
duo

cap. 9 fol.
172.

v. Poff. cōs.
16

5

duo illa enūciata continētur, illi cōtradicit, corpus Christi simul & semel nō est in vno tantū loco. Nō satis igitur circūspectus Gregorius fuit: quod extremū pro medio arripuit.

Secundo loco scribit Gregorius: & nos, & vbiquistas, potissimum causæ præsidium in hypostatica duarum naturarum vniōne ponere. quod sicut de vbiquistis, qui tamen hypostaticam vniōnem nec intelligunt, nec intelligere volunt, verissimum est: ita de nobis est falsissimum. Nec potissimum enim, nec aliquid in ipsa hypostatica vniōne causæ nostræ præsidium collocamus: sed apertissimis, ijsque plurimis, Scripturarum testimonijs, ipsis etiam in primis Institutionis verbis eam defendimus: rationibus simul à natura omnium Sacramētorum, & veri corporis, ac corporis quidē humani, ductis. Non ab hypostatica igitur vniōne, sed à veri corporis natura rationem ducimus: & eam quidem non principem: vt frustra se Gregorius tum hīc, tum in præfatione iactet: præcipua se fundamenta confutanda suscepisse. Præcipua enim fundamenta nostra ne tangere quidem ausus fuit: huic soli atramentum offendere se posse sepia ista sperauit. Simul verò etiam falsum est: quod scribit: nos statuere: corpus Christi ita vno loco contineri: vt extra illum nusquam vlo modo prælens sit. Etsi enim in cælo iā Christi corpus est, non in terra: nihilosecius tamen in coena verè præsens est: quia manducantibus verè offertur, & à fide manducantibus verè, immo verius percipitur: quām panis, tante rei sacramentum, ore corporis apprehendatur.

Nunc, quæ aduersus nos seorsum Gregorius disputat, ordine recensebimus. Fingit, nos dupli ratione moueri: cur argumentum illud ab vniōne hypostatica petitum, firmum esse putemus: tum quod ne per absolutam quidem Dei potentiam fieri possit: vt vnum aliquod corpus amplius quām in vno loco præsens sit: tum quod si fieri id maximè possit: vnum tamen ex naturalibus (essentialibus dicendum erat) corporis attributus sit præsentia in vno tantū loco: quæ

ille causæ suæ inseruiens, ita nobis affingit. Nosenim, vt dictum est, nec ab hypostatica vniōne argumentum petimus: nec gemina ista ratione firmitudinem illius nobis persuadēmus: sed secundum alias rationes hanc quoque adducimus: quæ ex veri, & quidem humani corporis, natura ducitur. Nec in priori igitur principio seu ratione sumenda, vt Gregorius somniant, labimur: nec in posteriori ad propositum accommodanda. Quid verò Gregori? Nonne argumentum illud, quod ex vniōne hypostatica nos extrudere dicis, cum altera ratione concurrit rationem hanc aīse esse; præsentiam in uno tantum loco vnum ex naturalibus corporis attributis esse: argumentum verò; cuius firmitatem ratione ista nobis persuadeamus; natura humana sic dī: in verbo hypostaticè vnitā est: vt nihilominus ex vero corpore constet, verique adeo corporis proprietates & naturalia attributa retineat. Gregorius es, an helucus?

Sed vtrunq; monstrare Gregorius conatur: & male à nobis alterum principium sumi: & male alterum accommodari: quibus annētit: corpus & sanguinem Christi sub panis & vini nudis speciebus verè præsentia esse: vt tria sint huius Valentianæ disputationis capita: quorum primo cōtendit: vnum idemque corpus vno eodemq; tempore & momento in diuersis & pluribus locis esse posse: altero: rationem illam infirmissimam esse: quæ præsentiam in uno tantum loco essentialē, seu vt ille loquitur, naturalem corporis proprietatem statuit: extremo: corpus & sanguinem Christi sub speciebus præsentia esse.

Antequam autem ad rem ipsam accedat, crāben illam toties recocktam & concoctam, de Iudaico illo *Quo modo* ex Cyrillo nobis apponit. Sed meminisse arrogantissimus iste censor debuit; quod iam toties responsum est: non omne *quo modo* in vitio, aut Iudaicū esse. Interrogatio ista *quo modo* aliquando pia admiratio est: cum discendi studio coniuncta: & Patribus, præsertim cum hæreticis depugnantibus, & Sanctis,

Sanctis, in veteri & nouo Testamento, immò Christo ipsi
 familiaris. Ita enim Augustinus: *Potest (inquit) alius talis cogi-*
tatio oboriri &c: quomodo ergo panis est corpus eius? Et parens il- Sermon.
ad infantia
 lius Ambrosius: *Hoc igitur assueram: quo modo potest qui panis*
est, corpus Christi esse? Sic Abrahā, sic Gedeon, sic virgo Deipa- De Sacra-
men. lib. 4.
 rahac voce quomodo vsa est: & recte, nō Iudaicè vsa est. Quo- cap. 4.
 ad enim Deus non patefacit: se aliquid secus ac naturæ leges
 ferūt, facturum: querere licet quo modo: quia questio ista nō
 cum impia indignatione & execratione, sed cum pia admis-
 ratione & discendi studio coniuncta est. Aliud igitur quomo-
 do est: quod indignatio & execratio quedam est: cuiusmodi
 Capernaitarum fuit; de quo Cyrillus loquitur: qui Christo,
 decarnis sua manducatione præcipienti, non credebant: De doctr.
Christ. lib.
3. c. 15,
 sed extremitate eum, ut testatur Augustinus, auersabatur & ex-
 crabantur, velut facinus & flagitium mandantem. Cùm i-
 gitur nos non Christi verba, nec quod Christus tradidit &
 mandauit: sed quod vos de vestro extra Scripturam infertis,
 in dubiū vocemus: & de eo queramus, quo modo: non impiuū
 illud Capernaitarum, sed pium sanctorum Patrum *Quomo-*
do usurpamus: vos autem, vel ex maiore particulari in prima
ratiocinamini: vel ἀμωμούας fallaciam admittitis: qui Cy-
illi verbis illud nobis exprobratis.

Deinceps ad rem, ad primi capitinis explicationem, Gre-
 gorius accedit: monstrareque conatur: vnum idemque cor-
 pus, eodem tempore, in pluribus locis diuina potentia esse
 posse: non quidem vt loco circumscribatur & concludatur
 (hoc enim pacto si concludatur, nihilq; illius, extra illū lo-
 cū sit, in quo est, in plurib; locis sine contradictione statui nō
 posse:) sed ita: vt loco nō cōcludatur nec locus illud dime-
 nitatur, partibus loci & corporis sibi inuicē respondentibus.
 Hocenim istorū profundū est: corpus Christi sua substantia
 sub nudis specieb; verè præsens esse: sed modo arcano: Vide Tho-
mæ 3. part.
sum. quaest.
76. art. 1. et
per modum substantiaz: non per modum quantita-
tiis: & quod amplius est, quantitate quidem præditum sub

Dionys. speciebus adesse: sed non quantitatius. ita enim monstrose
Carthus. in lib. 4. sen de monstris loquuntur. Id vero nos negamus: quia ex Scri-
tura. dis. pturis non habetur: quia naturam veri corporis abolet: que
10 quae. 3. sicut absque trina dimensione, ita quoque absque circum-
scriptione loci, quaet trinam dimensionem, sicut rationem
τοιελασπιον, comitatur, non consistit: quia contradictionem
implicat. Quid enim aliud dicit: qui corpus Christi sub spe-
ciebus sua quantitate quidem praeditum esse dicit: non ta-
men quantitatius, hoc est, non ut quantum, sed ut simplex
quiddam & non quantum ibi esse dicit: quam si alborem su-
ue candorem alicubi esse dicat: sed per nigroris non cando-
ris modum? Sed pergit Gregorius ostendere: vnum idemque
corpus uno tempore varijs in locis praesens esse posse: siue lo-
cus illud dimetiatur: siue non dimetiatur: idque quatuor
rationibus ostendit: quarum prima haec est:

Quod diuinitus aliquando factum est, id sine omni dubitatione
fieri diuinitus potest: factum est autem aliquando diuinitus, ut
Christus corpore suo praesens simul esset in calo & in terra, vel penes
terram: potest igitur fieri diuinitus, ut Christi corpus, licet vnum
sit, non unico tamen ad sit tantum in loco, sed in pluribus res ipsa sit
praesens.

Minorem, quam inficiamur, hoc pacto confirmat: quia, in-
quit, ex quo Christus in celo, discipulis aspiciensibus, profe-
ctus est: nullo vnoqua tempore, vel temporis puncto, corpore suo a
celo absfuit, vel absfutus est: sed in eo continententer permansit &
permansurus est: donec in nubes iudex descendat, sicut ascen-
dit: nihil osciatus tamen, inquit, post ascensionem, cum in
celo, ut dictum est, continententer esset, etiam vere praesens suo
corpore in terra, vel propere terram fuit. Illud ex sessione adder-
etram probat. *Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis,*

1. Corin. 15. donec &c. hoc est, interprete Apostolo, sedebit Christus do-
nec Magistratu abeat, regnumque Deo & Patri tradat. Firmi-

ad Hebr. 8. tudinem istius sessionis in celo, illis etiam Apostoli vocibus

ad Eph. 1. confirmat, cum ait: Christus in dextra magnitudinis confidisse,
ad Colos. 3. confitit.

constitutum esse ad dextram Dei sedentem esse. Ex his effici ex-
istimat: sessionem ad dextram seu ipsum sedere sursum ita
stabile & perenne esse: ut nullum temporis momētum fue-
rit, futurūmue sit: quo Christus vero suo corpore in cælo
non fuerit, & futurus sit ante diem nouissimum. Hoc verò
inde non efficitur. tantum sequitur: Christum vero suo cor-
pore sursum iam in cælo esse ordinatio modo: quod autem
non in aëre, vel terra, reliquo aliquantisper cælo, extra ordi-
nem, se patefacere queat, hoc verò inde nō euincitur. Quin
potius sequitur: Christum inde à profectione in cælos con-
tinenter sedisse, sessurumque esse usque ad diem nouissimū,
nec ullo momento motum esse, vel motum iri, si ita firma,
ur vult Gregorius, hæc Christi sedes est. Gloria igitur & po-
testas, siue regnum Christi, quod illa sessione declaratur, fir-
mum est & stabile, non ipsum sedere.

1. Cor. 15.

Alteri fidem tribus illis visionibus facit: quarū partim à
Luca mentio fit: partim ab ipso Apostolo. Apostolus enim
reduiuum Christum demonstrans, non alijs tantum, sed si-
bi quoque ipsi, quamvis omnium postremo, visum esse Do-
minum scribit: Lucas autem tum Ananiam sic loquentem
inducit, *Deus Patrum nostrorum delegit te, ut voluntatem suam cognosceres: ut iustum illum videres: vocemq. ex ore illius audires.* ^{Act. 22.}
tum ipse de Apostolo scribit: Dominum illi, cùm in castris Claudij Lisiā & in vinculis esset, astitisse. Hic quatuor Gre-
gorius urget: quod Paulus Christum viderit: quod illum vi-
derit sicut Iacobus & ceteri tum Apostoli, tum fratres eum
viderunt: quod verbum ex ore eius audierit: quod non emi-
tus in cælo stantem, sed sibi adjacentem audierit. Sed hæc ne-
quaquam demonstrat: Christum Apostolo in terra vel pe-
nestram vero suo corpore apparuisse: tantum verèappa-
ruisse, illique locutum esse ostendunt: quod fieri potuit: e-
tiam si in cælo corpore suo manserit: quemadmodum Ste-
phanus eum in cælo conspicatus est: oculorum illius acie
ita illustrata: ut cælos potuerit penetrare. Verè igitur visus
est Apo-

est Apostolo: sed non planè sicut ceteris: quibus hīc in terra,
adhuc in terra degens, ante ascensionem visus est: cūm Apo-
stolo post ascensionem demum visus sit: quæ causa est: cur
tuum illud *sicut*, Gregori, nec Apostolus habeat: nec Chry-
sostomus: quem tu hīc sine ratione citas. Quem ad modum
verò illustrari aspectus illius *ὑπερφυσικῶς* potuit: vt in cælo
subsistentem Christum verè conspicaretur: ita quoque si-
mili donari auditione potuit: vt è cælis loquentem Domi-
num & audiret, & intelligeret. Ac sanè ita rem se habere, quâ
ad aspectum, quâ ad auditum, non obscurè ex illis locis li-
quet: in quibus profectionis Pauli Damascum, & visionis il-
1. Corin. 15.
in 1. ad Co-
rinstb. ho-
mel. 38.

Act. c. 22. lius, de qua Ananias loquitur, mentio fit. Narrat Lucas: Pau-
lum, tunc Saulum, cūm Damascum contenderet, cœlitus cū
omnibus comitibus suis prostratum esse: & prostratum vo-
cem sibi dicentem, vnde de cœlo vtique vnde prostratus e-
rat, audiuisse: Saul Saul, quid me persequeris? Hanc loquen-
26.
Act. 22. tis istius vocem nemo ex comitibus Sauli, vt Paulus ipse te-
statur, audiuit: sed solus Saulus: & sicut vocem istam nemo
comitum audiuit: ita quoque neminem, qui cum Saulo lo-
queretur, viderunt: cūm Saulus, teste Anania, Dominum lo-
quentem & audiuerit & viderit. Perspicuum igitur est: quod
ad illam visionē, de qua Ananias loquitur, attingit: Christū
tunc corpore suo non in terra, sed in cælo Sauloappa-
ruisse: & de cælo illi locutum fuisse: quod alioquin, si ipse
quoque in via cum Paulo fuisse, non minus comitibus,
quam Paulo, visus & audit⁹ fuisse. Porrò illa patefactio, cu-
1. Cor. 15.
z. Cor. 2. ius Apostolus meminit: cūm sibi postremo omnium, velut
abortiuo, apparuisse Dominum scribit; vel eadem est cum
ista, de qua modò diximus: vel eadem cum illa, cuius alibi
meminit: cūm in tertium usque cœlum se raptum dicit; vel
eadem cum vtraque: vel ab vtraque diuersa. Quodcunq; di-
catur: nihil eo Gregorius iuuatur. Si eadem cum illa est, quæ
in via, in profectione Damascum, contigit: eadem etiam i-
stius, quæ illius ratio est: sin eadem cum illa, quæ in tertio
cælo,

cælo, in Paradiso, quò raptus Apostolus fuit, contigit : in
 cœlo vtique Christus corpore suo permanxit: cùm eò ra-
 ptus Apostolus sit. Eadem ratio est: si cum vtrāque eadem
 sit. Quòd si diuersa ab vtraque est: non tamen ita diuersa est: *1st Cor. 15.*
 quin eadem illius quæ ceterarum duarum ratio esse queat.
 Certè Ambrosius bis tantùm Apostolo apparuisse Domi-
 num scribit, in cælo & in templo, in ecclasi: & tu ipse, Gre-
 gori, trinam tantùm visionem percenses: illam in via: illam
 in templo: & illam in castris: vt omnino visio illa, cuius in
 priori ad Corinthios meminit Apostolus, vel eadem cum
 vtraque illa sit, quarum altera in via, altera in templo facta
 est: vel eadem cum alterutra. Quæ igitur Gregorius adfert,
 canihil ex necessitate demonstrat. Sed nec verbum *Prophæt.*
 apodicticum est. Stare enim supra Paulum Dominus po-
 tut; non solum è cælo in aërem descendens: sed etiam in
 cælo permanens. stare etiam supra illum, vel illi dstante tū
 quâ Deus est, tum in visione potuit, hoc est, in visione appa-
 re. Sed esto: Dominum vero suo corpore Apostolo in aëre
 vel terra apparuisse: ita vt Dominus corpore suo in aëre
 vel terra fuerit. Quid hinc efficitur? nihil omnino. Si enim
 in terra vel aëre vero suo corpore fuit: vtique tunc in cælo
 non fuit. Atqui sedet ad dextram: consedit: constitutus est:
 est sedens in cælis. verum id est de modo ordinario: sed hoc
 non obstat: quin aliquando extra ordinem, etiam extra cæ-
 lum patescere se vero suo corpore possit: præsertim cùm
 sedere istud h̄ic non situs corporis, sed regni Mediatoris cō-
 tinuationem declareret. Aut igitur in cælo semper præsidens,
 veróque suo corpore permanens, Apostolo suo visus est: aut
 si ita illi visus est: vt penes terram fuerit: in cælo tunc suo
 corpore non fuit. Ita liquet rationationem Gregorianam
 elumbem prorsus esse: & nec quòd in duo locis simul locis
 Christus vero suo corpore sit, monstrare: nedum in pluribus.
 Quòd si maximè ea efficeretur: corpus Christi in pluribus
 simul locis præsto esse posse: non tamen sequeretur: illud

Vide Dio-
nys. Car-
thag. in 4.
lib. senten-
tia. 10.
quaestio 3.

48. 9.

sub infinitis hostijs ita esse: vt sub quāuis hostiæ parte, vt pro-
funda istorum volunt, totum sit: vtque $\alpha\delta\epsilon\gamma\tau\omega$ fiat & ipso
aëre subtilius corpus. Gemina illa vestra totalitas, dimensi-
ua & essentialis (sic enim loquimini) vos nihil planè iuuat:
cùm in corpore humano, quod dissimilibus partibus con-
stat, locum nullum habeat. Simul liquet: Gregorium & sine
causa hīc singulare illud Dei organum, Iohannem Caluinū,
sanctæ memoriæ, flagellare: ad cuius aspectum, si viueret, cor
Valentianum liqueficeret, genuaque illius instar aquarum
irent: & nimis turpiter sophisticari: cùm Ananiam dicere
scribit, Dominum in via Paulo apparuisse: eoque in via suo
corpore fuisse. In via Paulo Dominus apparuit: puta Paulo
in via, non Dominus in via: hoc est, vt Paulus & Lucas lo-
quuntur, proficisciens Paulo, seu Paulo in via constituto,
Dominus de cælo apparet: vnde etiam prosternitur. Si enim
in via illi Dominus astitisset: & vterque invia re ipsa suo cor-
pore fuisse: nō minus comitibus Pauli visus & auditus Do-
minus fuisse, quam ipsi Paulo. Probatio igitur ista Grego-
riana $\chi\nu\chi\lambda\mu\sigma\varsigma$ Sophistica est: quæ compositio & diuisio
dicitur.

Sequitur alterum Gregorij argumentum præcedentiā.
 $\pi\varsigma\rho\phi\omega$: Si vnum locus diuersa aut duo simul corpora capere
potest: etiam vnum idemque corpus in duobus & diuersis
simul locis adesse potest: sed verum prius: verum igitur & po-
sterius. Connexum probatur: quia tam illud quam hoc ra-
tioni & consuetudini naturæ aduersarium est. hæc breuiter
summa est alterius Gregoriani argumenti. Transsumptum
quod nos inficiamur, uno scilicet loco duo simul corpora
capi, probat ingressione ad Apostolos per ianuas clausas: e-
gressu per lapidem sepulchri, & in uiolatum (interemeratum
ille dicit) Deiparæ virginis claustrum. Hīc, inquit, vnum idem-
que locus duo simul corpora solida continebat, ianuam &
corpus Seruatoris, itidemque lapidem sepulchri, claustrum
virginis & Seruatoris corpus.

Respon-

Respondemus ordine: ac primum quidem de clausis fo-
ribus. Dominum ad discipulos venisse τῶν θυρῶν κεκλεισμένων cap. 20.
(sic enim Iohannes loquitur) hoc est, clavis foribus, seu cum
clausæ fore erant: quod longè aliud est, quam per clausas
fores ingredi, solidamque materiam penetrare: quia diuina
virtute qua inuia peruia efficere potest, imperare ianuis, adi-
tumque sibi patefacere potuit: ut præter discipulorum op-
tionem in medio eorum esset, cui fores obseratae à nemine
erant reseratae. Nec quicquam te Cyrilus iuuat, scribit, Do-
minum clavis ianuis repente, omnipotentia sua, natura re-
rum superata, ingressum esse ad discipulos: sed nequaquam
scribit: eum lignum, ut tu loqueris, penetrasse. Sed, inquies,
clavis ianuis, penetrauit. Ast, inquit, aliud est clavis ianuis
ad discipulos usque penetrare seu pertinere: aliud clausas &
solidas ianuas penetrare. Sed & natura rerum superata cum
ingressum scribit. Sed nec addit nec explicat modum: quo
superata rerum natura sit. Ostendit ibi Cyrilus: Christum
cum vera & propria sua carne, cum illo corpore, quod cruci
affixum fuit, resurrexisse: & quia clavis ianuis, rerum natu-
ra superata, omnipotentia sua ingressus est, Deum naturam es-
se. Ad omnipotentiam igitur, quæ aliud nihil est quam diu-
na essentia, siue ad Deum refert: quod clavis foribus ingre-
sus sit: quod aliud profecto nihil est: quam diuina omnipo-
tentia aditum fuisse patefactum. Ac quo quæso modo soli-
dam materiam penetrasse Domini corpus scribebat: qui ali-
bis loquitur: Nā si verè (inquit) sectionē & partitionē diuina
natura, ut illi dicunt, reciperet: intelligeretur & corpus: si autē hoc:
& in loco omnino, & in magnitudine & quantitate: & si quanta
falsa esset: non effugeret circumscriptionem. Quæ verò ista fuit
corporis Christi magnitudo & quantitas: si solidum corpus
permeauit: num terminata illa: quam omne nō solūm cor-
pus humanum, sed omnis quoque res naturalis naturaliter
habet, & quam hīc Cyrilus intelligit? Sed Hilarius de his
foribus breuiter audiamus. Diligenter (inquit) Evangelista ex- De Trinit.
lib. 3.

pressit dicens: *venit Iesus ianuis clausis: & stetit in medio discipu-*
lorum suorum. An constructa parietum penetrans, & solidam li-
gnorum naturam impenetrabilem transcurrit? quasi dicat mi-
nime. Et paulò post: *idcirco ergo ut de nativitate Domini falli-*
mur: ita & de ingressu Domini mentiamur: dicamus factum non
fuisse, quia intelligentiam facti non apprehendimus? Verè igitur in-
gressus est: licet nec constructa parietum penetraris: nec de facti ra-
tione & modo nobis constet. satis est corpus Domini, ut Hilarius hic
restatetur, à se si non defecisse, sed illud ipsum corpus in ipso etiam in-
gressu manuisse, quod ante & post illum erat: id quod fieri non potuit,

In Lucam
lib. 10 cap.
24 de Sym-
bol. Apoß.
homet. 2.
sitta ut vos vultis, ingressus est ad discipulos: Eadē verò qua & Hi-
larij, etiā Ambrosij Chrysostomi & aliorū mēs est. In gressio-
nē istā, quod fatemur, admirationis plenā esse dicūt: sed ne-
gamus, eos dicere: corpus Christi solidā lignorū aut lapidū
materiam penetrasse. excipis: miraculum nullum fore: si fo-
res sibi Domin⁹ reserarit: reserat isq; foribus sit ingressus. Im-
mò verò Gregori: quippe quod fieri non potuit absque vi
diuina. Aperi, tu Gregori, portas Ingolstadianas: si clausum
Ingolstadium sit: & intelliges: quid sit obseratas fores rese-
rate. Sed siue fores sibi Dominus reserarit: siue alia ratione il-
las sibi cedere iussent, aliud nihil obseratis foribus Euange-
lista voluit: quam Dominum, vt Chrysostomus quoque ob-
seruauit, illas non prius pulsasse, sed exemplo, præter opini-
onem discipulorum, medium astitisse.

In Ioh. ho-
mel. 85.

In Mat. ho-
mel. 91.

cap. 28.
Mat. 16.
Euc. 24.
Ioh. 20.

Lapide sepulchri non magis iuuamini. Primò enim, licet
secus Chrysostomo visum fuerit, negamus: Euangelicam
historiam testificari: tum demum amotum lapidem fuisse:
postquam iam resurrexisset Dominus. *Ιερον. απόντος Matthæus* habet. Terræmotus enim, ante quam ad sepulchrum
piæ illæ matronæ venissent: contigit: vt perspicuum est ex
ceteris Euangelistis: qui communī confessione scribunt:
cum ad sepulchrum foeminæ venissent, eas sepulchrum a-
pertum offendisse: lapidemque iam ante amotum fuisse.
Non igitur prius ad sepulchrum, quod dicere Matthæus vi-
detur,

detur, venerunt, quām terrā motus fieret, lapisque per Angelum reuelueretur: sed antequam ad sepulchrum, veniret, amotus ab Angelo lapis est: tum scilicet, cūm ē sepulchro Dominus prodiret: vt non lapidem penetrarit, sed amoto lapide prodierit. Sed esto: lapidem post resurrectionē demū amotum esse, an aditum sibi patefacere omnipotente sua virtute non potuit: qui obseratas ianuas potuit reserare? num ita inauditum commentum, ineptumquefigmentum est, si quis dicat, imperio& mandatu Domini amotum lapidem fuisse, & mox transitu dato, in locum suum, siquidem post resurrectionem demum, quod verisimile non est, Angelus ē celo lapidem amoturus descendit, rediisse? an illud vique adeo etiam ineptum, quōd ad occursum Domini lapidis sese flexerit durities? num qui mare in aridam conuertere efficere que potest, vt instar paumenti iter præbeat, efficere non potest, vt lapidis sese flectat durities, transitūmque creatori suo instar aëris aut aquæ concedat? Nec obseratur igitur ianuæ, nec sepulchri lapis quicquam ex necessitate concludit: immo verò ne probabiliter quidem. Fides tamē nostra non probabilibus nititur, sed neccesarijs. Ignosce igitur nobis, Gregori, si à te tanti sper dissentiamus: dum apertis Scripturis, id quod vis, demonstres. Apertas Scripturas adfer Gregori, non clausas ianuas: quæ aperte demonstrent: Christum vero suo corpore, in duobus vel pluribus locis simul fuisse. Ex obseratis foribus & sepulchri lapide id non efficitur.

*Vide Cal.
un. insti.
lib 4. c. 17.
f. 29.*

Tertia transsumti ratio ab intemeratis (sic ille loquitur) Deiparæ claustris sumta est: de quibus nefariam cogitationem sanctum illum virum Iohannem Caluinum, habuisse scribit. Hæc enim Gregorij nostri verba sunt quem puta Caluinum proculdubio puduit nefariam cogitationem, quam similiter habuisse videtur de intemeratis claustris virginis, oratione hoc in loco prodere. Cur enim de eo mysterio admirabilis partus virginis, non aliquid, siquid habebas, diuersum respondis? Hæc Gre-

gorius. Vnde vērō Gregori, colligis: Calvinum in illa quā nefariam appellas, opinione fuisse? num quia vestra de illo mysterio phantasia noua est, & orthodoxe antiquitati ignota: cōque nemini nisi vobis probata? Ex qua quā so Scriptura, ex quōque antiquo Patre probatis, beatam virginem non patefacta sui corporis lege peperisse? Audi Tertullianum: *Virgo, inquit, quantum à viro: nō virgo, quantū à partu: non tamē: ut ideo nō peperit: & ideo virgo, quae nō virgo: quia nō de visceribus suis mater: sed apud nos nihil dubium, nec retortum in ancipitē defensionem: lux lux: & tenebra tenebra: & est est: & non non: quod amplius hoc: hoc à malo est, peperit quae peperit: et si virgo concepit: in partu suo nupsit, non nupsit, ipsa patefacti corporis lege: in quo nihil interfuit de vi masculi admissi, an emisi, id est, illud sexus resignauit, bac denique vulua est, propter quam & de alijs scriptum est: omne masculinum adaperiens vuluam, sanctum vocabitur Domino, quis vere sanctus, quam Deifilius? quis propriè vuluam adaperuit, quam qui clausa patefecit? & mox: & quid ultrà de hoc retractandum est? cūm hac ratione Apostolus non ex virgine, sed ex muliere editū filium Dei pronunciauit, agnouit ad apertā*

*In argum.
en lib. Ter-
sul. de car-
ne Christi.* vulu nuptialē passionem. Audi Beatum Rhenanum, vestrū quidem, sed conscientia præditum; In hoc, inquit, libros sunt quae cuarient à placitis recentiorum Theologorum: ut quod defra-
tribus loquens dicit, Matrem aquē non adhafisse Christo: cū ab initio statim, omnem illi felicitatem tribuant Theologi isti, quos Scholasticos appellant. Quanquam à Tertullianis sententia, prater Origenē, non ita abhorret Aurelius Augustinus, & Johannes Chrysostomus: Deinde quòd dicit Mariam patefacti corporis lege pep-
risse: cūm omnes hodie Theologorum centuria Christum clauso vir-
*In Lucam
lib. 2, cap. 2.* ginis utero prodijisse vellint. Audi Ambrosium. Solus enim, in-
quit, per omnia ex natu defæmina sanctus Dominus Iesus: qui ter-
rena contagia corruptela, immaculati partus nouitate non senserit, & cælesti maiestate depulerit. Nam si literam sequamur, quo modo sanctus omnis masculus: cūm multos sceleratissimos fuisse no-
taretur? nunquid sanctus Achab? &c. sed ille sanctus: quem in figura

futuri
sancta
fatuū
vulua
nfor
qui er
ta, hic
exire
Legis
cabitu
priè c
nim,
sanctu
propri
sam p
tiens,
sanctu
sione
lus no
hom
Dom
perien
corpo
causa
Thec
nano
dem,
de va
iam i
scept
illud
mia r
versu

33

futuri mysterij pia legi diuina prescripta signabant: eò quod solus
sancta Ecclesia virginis ad generandos populos Dei, immaculata
facunditatis aperiret genitale secretum. hic ergo solus aperuit sibi
vuluam. nec mirum. qui enim dixerat ad Prophetam, priusquam
reformarem in utero, nouit te, & in vulua matris sanctificauit te:
qui ergo vuluam sanctificauit alienam, ut nascetur Proph-
eta, hic est, qui aperuit matris suæ vuluam, ut immaculatus
exiret. Ex his Ambrosij & Tertulliani verbis liquet: illud
Legis omnis masculus vuluam adaperiens, sanctus Domino vo-
cabitur de Christo in primis prolatum esse: in illum pro-
priè competere: in illo solo verè impletum esse. Quis e-
nī, ut Tertullianus urget, & Ambrosius confirmat, verè
sanctus, & quidē sanctus Domino, nisi solus filius Dei? quis
propriè vuluam aperuit, nisi qui incolumē prorsus & clau-
sūpatefecit? Quod si masculus quisque, vuluam adape-
riens, idcirco sanctus Domino fuit: quia Christus adaperiēs
sanctus futurus erat: nōne nuptialem adapertæ vuluæ pas-
sionem Maria sensit? illud ne vobis nihil est, quod Aposto-
lus non ex virgine, sed ex muliere factum Dominum, quā
homo est, scribit? nihil etiam illud, quod in templo puer
Domino sīstitur: eò quod scriptum erat, omnis masculus ada-
periens vuluam, & negabitis ne amplius, Mariam patefacti
corporis lege peperisse? Quos quālo Patres, patrologi, in
causæ vestræ patrocinium aduocatis? Centurias recentiorū
Theologorum, quos Scholasticos appellant, teste Rhe-
nano: quas Scripturas? Ezechielēmne? Legimus qui-
dem, ut Tertulliani verbis respondeam, apud Ezechielem
de vacca illa, quæ peperit, non peperit: sed videte ne nos
iam nunc prouidens spiritus Sanctus notarit hac voce, di-
sceptaturos super uterum Mariæ. Considerare itaque vos
illud Tertulliani præceptum velim: cùm præcipit: ne om-
nia unus sermo subuertat, secundum omnia potius, quam ad-
uersus omnia, etiam adversus suos sensus, interpretandum esse. I
nunc

Lxx. 2.

Decarne
Christi.

Contra
Praxeam.

nunc Gregori: & orthodoxam illam de aperto virginis vtero sententiam, nefariam cogitationem esse proclama. si nefaria est: nefarius Tertullianus est: nefarius Ambrosius: nefarius Rhenanus vester: nefarius Apostolus: nefarius Euangeliista: nefarius Moses: nefarius ipse Iehoua.

Exclusus terra mariq; Gregorius, ad cælos confugit: cælosq; in suę cause patrocinii aduocat. Ait: Christum cælos suo corpore penetrasse. Ego verò, ex te, Gregori, quæro, an aërem, aquam, corpora nostra penetrant, nunquamne, qui octēnum, vt audio, Philosophiam docuisti, legisti: ignem, aërem, aquam locum corporib; cedere, seu vt Aristoteles loquitur, μεταστοιχίαν habere? & hanc cæli, qui Commentatore teste, simplices materiæ sunt, non habebunt? Evidem mirari satis non possum: qui tum cælos, tum fores obseratas, ceteraque id generis ad μεταστοιχίας patrocinium torqueas: quæ ad στρωσίας potius quadrare videntur. dic enim quæso nobis: quid causæ fuit: cur quidam vestrūm, vt est apud Dionysium Carthusianum, corpus Christi sub speciebus sine quantitate collocarint? cur itidem vos illud ibi sua quidem quantitate præditum statuatis: verumtamen non vt quantum, sed vt substantiam: siue, vt Thomas loquitur, per modum substantiæ, non per modum quætitatis? immo cur panis substantiam exploseritis? nonne, vt in commodum illud, quod omnium sanorum iudicio, tam Theologorum, quam Philosophorum, absurdissimum semper & prorsus adūans habitum est, penetrationem corporum, cultaretis? audi Guilmundum vestrūm pro μεταστοιχίᾳ contra στρωσίας præliantem quo modo enim, inquit, in solido corpore panis, altum corpus, latere posset, videri non posset. Ita scilicet bellè sibi consentit mendacium,

De Sacra
m. lib. 3.
Tertium Gregorij argumentum, ab autoritate Patrum sumtum, nimis tritum & infirmum est. Patres, inquit, unicum Christi corpus diuersissimis in locis adesse scribunt: diuersis igitur in locis est. Antecedens ex Chrysostomo,
Nissero,

Nissen, Basilio, Ambrosio, Augustino probatur. Chrysostomus enim scribit: ô miraculum: ô Dei benignitatem: quiccum
 Patre sursum sedet, in ipso tempore articulo, omnium manibus per-
 tractatur. & alibi. Unus ubique, est Christus: & hic plenus existens:
 & illic plenus: unum corpus. Nissenus autem: sicut dominus re-
 plet Mundum, & tamen una est: ita innumerabilibus locis conse-
 cratur: & tamen unum corpus est. in eandem sententiam Am-
 brosius scribit. Sed his & alijs aliud nihil volūt: quām Chri-
 stum vero suo corpore sursum in cælo esse: & nihilosecius
 etiam hic in terra manibusque; nostris pertractari: quia Sacra-
 mentum corporis, sanctus panis & vinum, manibus pertra-
 ctatur: id quod multis demōstrari posset: sed quia millies iā
 à nostris est demonstratum, non est cur actū agamus. Nōnne
 cūm Patres corpus Christi videri, tangi, frangi, in Coena di-
 cunt: cūm dentes carni Christi infigi scribunt: sacramenta-
 liter loquuntur? nōnne præteralia totum certamen ab ani-
 mageri Chrysostomus scribit? nōnne aquilarum, non gra-
 culorum hanc mensam esse docet: ideoque ad supremum
 usque thronum nos vult euolare? nōnne vñanimi consensu
 omnes, corpus Christi cibum mentis non ventris esse docēt:
 qui interioris non exterioris hominis esuriem quārat: qui
 mente non ventre contingendus: eoque spirituali non cor-
 porali ratione in Coena præsens sit? Audi vnicum ex De-
 cretis vestris Emissenui. Cum ad reverendum, inquit, altare De conse-
 cibis spiritualibus fastidius, ascēdū, sacrum Dei tui corpus & san-
 guinem fide respice, honora, mirare, mente contingere, cordis manu
 suscipe, & maximē totū haustū interioris hominis absume. Quod
 ex Augustino de cura pro mortuis agenda citas, ad rem nihil
 planè facit: quod nec consequentia, quam extruis, firma sit:
 nec autenticus ille liber: quod etiam de Basili Liturgia tibi
 respondemus. interim nec illa quæ ex Augustino, nec illa
 quæ ex Liturgia, Basili verba, citas, nos quicquam lēdunt.
 Veni, aisex Liturgia ad sanctificandum nos, qui sursum Patri con-
 sideres, & nobis iunisibiliter cōes: & dignare nobis impartiri sacro-

*sanc*tum tuum corpus & preciosum sanguinem. Qui sursum se-**
der, quâ homo est, is nobis inuisibiliter adest, quâ Deus est.
Quod si de corporis non aspectabili illa vestra præsentia id
accipias. Basilium quæso cum Chrysostomo concilia: qui
corpus Christi videri & tangi scribit. Sed nobis hîc in terra
corpus suum impertitur. quasi verò impertiri illud fidei
menti non possit in cælo aut ara crucis: quæ res longissimè
dissitas, ut præsentissimas, verissimè apprehendit. Præsens i-
gitur Christus suo corpore est in tremendo Cœnæ mysterio,
duobus modis: sacramentaliter, & κοινωνίστε. Sed quo mo-
do, Gregori, illud Chrysostomi vobis placet; hîc plenus exi-
stens: & illic plenus? aduerbia ista, hîc, illic, locum denotant.
estne igitur arcanum illud & sacramentale vestrum corpus
in loco?

Ad Hebr. homel. 17. Extremum, quod pro prima conclusione argumentum Gregorius adfert, ipsa vanitate vanius, hoc est: Quicquid nullo modo contradictionem inuoluit, id Deus facere potest: sed ut vnum corpus in multis locis sit, contradictionē nullo modo inuoluit: facere igitur illud Deus potest.

Negamus minorem. *Minorem* (inquit Gregorius,) illa mihi probatio planè persuaderet. nimis credulus es, Gregori, qui tam absurdum commentum, tam facile tibi persuaderi patet. Cedò verò probationem illam: quæ id tibi persuadet. *Corpus*, inquis, alicubi præsens esse, id quidem non nisi accidens corporis est, siue absolutum illud, siue respectiuū sit accidens: & quæ sequuntur.

Vis probare: diuina virtute constare verū aliquod corpus posse, quod tamen nullo loco præsens sit: ut ex eo τὸ μὴ
χρῆσθαι deinde efficias. probas illud duabus rationibus: quarum prior hæc est: Circumscrip^{tio} accidentis est commune, à corpore diuersum, & corpore posterius, eoque non de essentia corporis: constare igitur verum aliquod corpus, vi diuina potest, quod nullo loco præsens sit. negamus antecedens.

Estenim

Est enim circumscriptio essentiale corporis accidens: quod illi per se competit secundo modo. essentiam quidem corporis non constituit: quam corpus à trina dimensione habet: sed hanc trinam dimensionem & formam corporis circumscriptio ex necessitate sequitur: simūlq; cum illa tempore est: sicut τὸ γελασικὸν formam hominis comitatur. Quem ad modum igitur hominis forma, ratio, non est sine essentiali sua proprietate, qua ad ridendum aptus homo est: & quem ad modum ignis non est sine splendore: sic trina dimensio nō est sine circumscriptione. Audi Magistrū: præterea si sicut omne corpus in loco est, sic in omnilioco corpus est. & alibi nullum igitur, inquit, omnino corpus extra calum est. Si enim intelligibile, erit in loco. extra enim & intra locum signifi-
cant. quare sub sensum cadet: sub sensum autem cadens nullum non in loco est. Audi Tertullianum: Dans autem locū bono & malo, corporalia et faciū, faciendo localia: quia qua locū habent, prius est, ut corporalia sint. denique incorporalia proprium locum non haberent, nisi in corpore, cū corpori accedunt. Audi Augustinum: Cōtra Her
Nam spacia locorum tolle corporibus: & nusquam erunt: & quia Dard.
nusquam erunt, necerunt. Liquet ex his: vos & à Philosophis, Cōtra Her.
quod Hermogeni quoque Tertullianus obijcit, recedere, & m̄g:
à sanctis Patribus.

Alterata tua ratio est: id si quis neget (inquis) (diuina scilicet virtute constare posse verum corpus, quod nullo loco præsens sit) cogite attentius, an negare audebit, in potestate Dei fuisse, sicut creauit ab initio uniuersum hunc Mundum, ita unum aliquod corpus, puto ligrum unum, aut unum lapidem tantummodo creare. nec certè si fecisset, verum aliquod corpus fecisset, quod non habuisset tamen ullum accidens præsentia ad quenquā lacum. Hæc Gregorius noster Φαντάζουει. Respondemus: τῇ νοήσει πίστεις ἀπον. & ὡς θητῇ πέπληματ. immutabilis igitur Dei ordo nobis seruandus non conuellendus est: qui etiam conuelli sine contradictione non potest. Quid &

conditum eiusmodi Gregorianum, vel potius Melissianū (& Melisso enim & Parmenide, id mutuat⁹ est Gregorius) corpus fuisset: trina dimensione, siquidē corpus fuisset, predictū fuisset; eoq; terminatū circumscriptū, & in loco necessario: cūm dimensiones sine loco & circumscriptione nec consistere nec intelligi queāt: vt mox ostendemus. Ex his autem de quibus dictum est, primariam suam conclusionem Gregorius efficit, Corpus constare sine accidente illo, sine praesentia in loco, potest: ergo etiā multiplicari hoc accidens in corpore potest, nō multiplicato corpore: ita vt vnu idemq; corpus multis in locis præsto sit absq; cōtradictione. Antecedens falsum est, vt ostensum est: vana igitur tota ratiocinatio. quamuis consecutio quoque vana sit: cūm non statim sequatur, si absque loco corpus esse possit: etiam vnum idemque corpus pluribus in locis esse posse. Sed quę, inquis, euidens adferri ratio potest, cur id fieri nequeat? an sequetur illicè esse vnu corpus, & non esse corpus vnu? Omnino, Gregori sequitur. Causa est: quia in loco esse, essentiale corporis, vt dixi, accidens est: quod illi inest secundo modo per se. Huius essentialis accidentis (sic enim à Commentatore appellatur, eò quòd essentiam consequitur) ea ratio est: vt multiplicari nequeat, nisi multiplicata forma: cuius individuus comes est. multiplicata autem forma rei, res multiplicatur. Porrò in loco & circumscriptum esse essentiale corporis accidens & proprietatem esse, inde discere debuisti. Corpus quantitas est trina dimensione prædicta. ~~�~~greditur igitur habet, & in partes diuiduum omne corpus est: quod aliud nihil est, quām partes habere locum occupantes, seu in loco & spacio esse: quod corpus eiusque partes dimetatur. Ut enim alia pars sursum, alia deorsum: alia ante, alia pone: sit: alia ad dextrā, alia adlæuam: alia item hīc, alia ibi: id sine loco esse non potest: cūm ista differentiæ loci sint. Quemadmodum igitur Deus non facit, vt nulla corporis pars

pars sursum, nulla deorsum, nulla hic, nulla ibi sit: ita non facit: vt corpus extra locum sit. Hæc constans omnium Philosophorum & Theologorum sententia fuit, vsque ad ortum portentosæ μεταστοιχίας. Huic doctrinæ nihil prorsus aduersariū Scriptura sancta tradit. Multi risibiles multos ratione predi-
 tos eoq; multos homines efficiunt: multæ circuscriptions
 multas & diuersas dimensiones, diuersaque corpora. Ac sa-
 nè Gregori, finge corpustum in duobus simul locis reuera-
 esse, in auditorio, & domi in Musæo: aliquem præterea esse,
 quite in auditorio conspicatus, etiam domi videat, certus-
 que sit, te verè vtroque in loco esse: quid putas Gregori, huc
 de te pronuntiaturum? vnumne vtrōque corpus esse? ne-
 quaquam. dicet quidem: hic est Gregorius: iste quoque est
 Gregorius: sed non est vnicum Gregorij corpus. quid igitur?
 Gregorium duo corpora habere dicet. Sic vnum quidē Chri-
 stus erit: sed diuersa corpora habens: si diuersis simul præsto-
 sit in locis: vnum autem & multa, seu non vnum, contra di-
 visionem implicant. Quæ repetis, vana sunt & iam confuta-
 ta. Quæ contradictionem implicant: illa neq; natura neq;
 Deus efficere potest: quia mentiri non potest: nec de corru-
 pta incorruptam facere. Manet itaque firmum: sicut homo
 sine ratione, ratio sine habilitate ad ridendum esse non po-
 test: ita corpus sine trina dimensione, dimensionem sine lo-
 co constare non posse. Aequalitatis, quam huc arcessis, re-
 latio nimis etiam vana est. primò enim totum subiectum
 non occupat: vt tu ipse sentire videris: dein si maximè occu-
 paret: alia tamen relationis, quæ infirmum accidens est, quā
 præsentia in loco ratio est: cùm illa accidens commune sit:
 hæc essentiale.

Ex his autem etiam vanitas illius tuæ ἐνοχληστικῆς intelligi-
 gitur. Nec vnitas, nec terminatio aut creatio impedit, quo
 minus vnum idemq; corpus in pluribus locis sit: in pluribus
 igitur esse potest. negamus antecedens. Probas, Deus multò
 magis vnum quiddam est, & est ramentotus diversissimis in locis:

*Substantia rerum finitaram non loco propriè, sed suo genere atque
differentia finitur. ex quare, inquis, sit: ut si corpus unum esset so-
tum in pluribus locis, nihilominus esset finitum. Respondeo Do-
mine Algazel: Deus infinitus est, & & simplicissimum: quod
nullam planè compositionem admittit: Substantia finita
simplex suā naturā finitur: sed corpus finitum naturā & lo-
co. nec Deus igitur, nec Angelus, aut anima, ad præsentem
de corpore pertinet disputationem: quia non quævis vni-
tas & terminatio, sed corporata huic tuæ officit præsentia.
addis: & animam & Angelum in diuersis partibus atque re-
bus totum esse: & sicut in partibus cohærentibus: ita quo-
que in partibus & rebus longè dissitis adesse posse. Sed nos
istud puta, posterius tantisper negamus: dum ex Scriptu-
ris illud euiceris. τῆς νοῆται περὶ εὐαγγελίου: & contrarium
Scripturæ testantur. Ac si maximè fieri id posset: non tamen
sequeretur, quod tu inde extruis: corpus itidem diuersis in
locis præstò esse posse: cùm alia corporis, humani præsertim
& animati, alia spiritus ratio sit. illocalis ille & inuisibilis
vester præsentia modus te non iuuat. commentitius enim
est: & tum Scripturis; tum antiquis Patribus ignotus; de qua
remox aliquid.*

*Ad extremum verba illa Augustini ad Dardanum, quæ
paulò antè citauimus, praua tua iuficere conaris interpre-
tatione. Ait cum subole vestra Vbiquistica, Augustinum de
modo solùm naturali loqui: alium esse supernaturalem,
absolutæ Dei potentiaz. Respondemus: interpretationem
tuam figmentum esse: Augustinum enim unum duntaxa,
cum ceteris Patribus, corporatæ præsentia modum agno-
uisse. probas figmentum tuum ex antithesi: nam Deum, in-
quis, comparas cum corporibus. illum affirmat in scipso præsentem
esse: quia non continetur ab eis quibus est præsens, tanquam sine eis
esse nō posse: tum subiungit verba illa, nam spacia locorum, &c.
docetq; aliam rationem esse corporum, quod nisi in locis quibus con-
sineantur, esse non possint: itaq; illud profectò docet, quod naturaliter
compe-*

15

competit corporibus: quem ad modum etiam perfectionem ibi na-
turalem Dei memorat: cum contrà dicit, illum sine locis, à quibus
contineatur, esse posse. O egregiam probationem. naturaliter,
inquit, Gregorius, corporibus competit: ut non sine loco
subsistant: quem ad modum etiam naturalis Dei perfectio
est, quod sine locis, à quibus cōtineatur, esse possit. Ergo ne,
Gregori, sicut hyperphysico illo & qui extra ordinem est
modo, in pluribus locis præsto **corpus** est: ita eodem illo
modo immensa Dei maiestas loco comprehenditur? O mi-
serum Theologum simul & Philosophum: qui nec rerum,
nec auctoris rerum naturam intelligit. Sed ipse met Augusti-
nus pro se tibi respondeat. *Noli itaque dubitare*, inquit, ibi *ad Dard.*
nunc esse hominem Christum Iesum, unde venturus est, &c. & sic
venturus est, illa Angelica voce testante, quem ad modum visus est
ire in calum, id est, in eadem carnis forma atque substantia: cui pro-
fessus immortalitatem dedit, naturam non abstulit. secundum
hanc formam non est putandus ubiq. diffusus. Cauendum est e-
nim: ne ita diuinitatem astruamus hominis: ut veritatem
corporis auferamus. Ita igitur, Augustino quoque præce-
ptore, corpori proprium est, in vno duntaxat loco esse: ut
natura illius auferatur destruaturque, si in pluribus simul lo-
cis, seu quod idem est, in cælo & hic ponatur. Propterea ali-
*biquoque idem Augustinus scripsit: *Corpus in quo resurrexit in Iohann.**
(puta Dominus) in uno loco esse oportet. Respondeat itidem
tibi & pro Augustino & pro se antiquissimus Tertullianus:
Ego, inquit, corpus hominis non aliud intelligam, quam omnem
istam struc̄ carnis, quoquo genere materiarū cōcinnatur atq. varia-
tur, quod videtur, quod tenetur, quod deniq. ab hominibus occidi-
tur. Sic & paries corpus nō aliud admittā, quā camēta, quā saxa,
quam lateres. Si quis arcanū aliquod corpus inducit, ostēdat,
reuelet, probet, ipsum esse etiam quod occidatur ab homine: & de
illo erit dictū. Quid dici clariū potuit? profectò ita ista clarēt:
ut ipsi⁹ Solis radio aduersus vos scripta putē. sicut nullū ab-
& arcanū parietis corpus Tertulliano vlo modo cor-
pus est:

*tract. 30.
De resurr.
carnis*

Ecc. 33. **pus est: ita quoq; nullum humanū. Respondeat tibi Domi-**
nus ipse: Videte (inquit) manus meas & pedes meos: quia ipsēmes
ego sum: palpate me & videte: quia spiritus carnē & ossa nō habet:
sicut me habentem cernitū. Discriminat his verbis Dominus
inter humanū corpus & Spiritū: docētq; sicut Spiritus car-
nem & ossa non habet, eoque sub sensum nullum cadit: ita
corpus humanum illis præditum, tum videri, tum tangi
posse: quod carnis & ossium proprium est. Ac ne quis existi-
maret: (præquidit enim hæreticos, de corporis sui veritate di-
spatatores) aliam sui corporis, aliam ceterorum, rationem
esse: proprium suum corpus ceterorum omnium loco po-
nit, & spiritui opponit: significare volens: eandem prorsus
sui, ad essentiam quod attinet, atque ceterorum esse ratio-
nen. Hugonem tuum nō pluris quām te cum tua Societa-
te facimus. potest & vult Deus quæ contradictionem non
implicant. contradictionem non amat. quam si amaret, si
bii ipsi contradiceret: quia rationis suæ instituta, quod Pro-
spero teste, nunquam facit, conuelleret: efficeretque: ut ea-
dem res esset & non esset: quod prorsus est ἀδωδανον.

Atque hæc de primo Valentianæ disputationis capite, alterum erat: rationem illam infirmam esse: quæ ex essentiali corporis proprietate contra τὸ μλλαχῆ dicitur. Quām acutè spinosus iste Chrysippus argumentū nostrū proposuerit, probationēmque illius ab eo distinxerit, supradictum est. Videamus nunc: quomodo rationis istius infirmitatem demonstret. Sic nos ratiocinari ait: Omnes proprietates naturalis corporis insunt in corpore Christi: uno tantum in loco præsens esse proprietas est naturalis seu naturalis corporis: inest ergo in corpore Christi. Nos verò, Gregori, non ita ratiocinamur: sed hoc modo: Nulla proprietas essentialis auferri à reali qua potest, quin res illa simul auferatur & destruatur: in uno tantum loco uno tempore esse, proprietas corporis est essentialis: auferri igitur à corpo- re non potest: quin corpus simul auferatur & destruatur.

Maior

Maior perspicua est. essentialis proprietas, seu accidens per se secundo modo, seu si magis placet, proprium quarto modo, siue quartum praedicabile, formam rei ex necessitate sequitur: similque cum ea est: adeo ut ubi alterutrum sit vel non sit, ex necessitate alterum quoque sit vel non sit. sublatio igitur proprio, forma tollitur: sublata forma, res tollitur: utpote cuius tota natura & rō n̄ ēst in forma consistit. praesentiam autem in loco, eoque uno duntaxat in loco, non naturalem, ut tibi in argumento ponere placuit, seu non naturalis corporis, sed absolute corporis, & idcirco essentialis proprietatem esse: siue corpori non quā calidum, aut frigidum, graue aut leue, aut respectu naturalium accidentium inesse, sed ratione essentiæ, ob trinam dimensionem, & terminos Mathematicos, ex Aristotele, Aristotelis per octennium Interpres, discere debuisti, cum ita scribit: Verū lib. 4. phys.
cons. 76. enim uero & cubus tantam magnitudinem habet, quantum inane tenet: quæ si calida aut frigida, grauis aut leuis est: diuersa tamen nihil osciū, immò magis ipsa essentiæ ab omnibus passionibus est: est si non separabilis. dico autem molem lignei cubi. Quare si etiam separetur ab omnibus alijs, & neque grauius neque leuis sit: aquale inane occupabit: & in eadem loci & inanis, sibi aequali parte, erit. Hæc ille. ex quibus liquet: praesentiam in loco non naturalem proprietatem esse, aut corpori, naturalium accidentium respectu inesse: sed ratione essentiæ & rō avaq: adeo: ut si omnibus affectionibus, physicisq; accidentibus, cubus u. g. exuatur, sola essentia illius, trina dimensione, quæ diuersa ab omnibus physicis accidentibus est, reliqua, locum nihil osciū cūdem sit occupatus, quem ante, accidentibus illis praeditus, occuparat. Simul liquet: praesentiam in loco essentialis corporis proprietatem esse: cum illi essentiæ & formæ respectu insit. Quod cum ita sit: à corpore separari lo calitas, ut sic dicam, nō potest, nisi corpus destruatur: quia sicut Deus non facit, ut homo homo sit sub forma asini: ita non facit, ut quod ratione praeditum est, aptum sit ad ru-

dendum: sed ut homo sub humana forma homo sit, & ratio-
ne praeditum ad ridendum non rudendum aptum sit: quem ad
modum etiam asinus sub asini non hominis forma asinus
est: & idcirco ad rudendum non ridendum aptus. Eadem lo-
calitatis seu circumscriptio ratio est: quia eodem modo
trinam dimensionem comitur: quo modo τὸ γελασίκον for-
mam hominis: & vis ad rudendum formam asini. Plurimū
igitur à nostro argumento Gregorianum differt, cùm ita,
nostrum argumentum eludens, turpiter sophisticatur: Pro-
prietas corporis naturalis est, ut pati & corrumpi possit, ut locum
alio corpore repletum occupare nequeat, ut si viuum est, almonia
indiget, &c. Sunt autem à verbo diuino, una cum natura corpo-
rea, naturales omnes proprietates assumta: Christi ergo corpus iam
estiam & patibile & mortale est, & almonia indiget, &c. Vanissi-
mum hoc tuum argumentum est: nihilque cum nostro cō-
mune habet: idq; tū quia plus in conclusione quam in præ-
missis est: tum quia nostrum non à naturali, sed essentiali
sumtum est proprietate. de sepulchri lapide & ceteris, quæ
hīc repetis, ante satis dictum est. ambulatio quoque super
marinaturæ veri corporis non aduersatur: quia hyperphysi-
ca quidem est, sed non antiphysica: & alia grauitatis ac leui-
tatis, alia localitatis ratio est: vt modò ex Aristotele audiui-
sti. Manet igitur firmum nostrum argumentum: quia alia es-
sentialis illius proprietatis, circumscriptiois, alia natura-
lium & communium accidentium ratio est: quæ ponit ab
que corporis interitu possunt.

Supereft tertium Gregorianæ disputationis caput, cor-
pus & sanguinem Christi sub panis & vini speciebus re ipsa
præsentia esse. id septem rationibus confirmat: quarum pri-
ma hæc est: Christus, Iohannis sexto, docet: carnem suam &
sanguinem suum, non in figura tantum & signo, seu in pane
& vino, tanquam in figura viuificæ virtutis eius, sed verè ac
realiter manducari & bibi: corpus igitur & sanguis Christi
sub speciebus re ipsa præsentia sunt. Negamus consequen-
tiā: ve-

tiam. verè & realiter: immò verissimè & realissimè: verius & realius quām panis & vinum percipiuntur, verum Christi corpus & verus illius sanguis percipitur: sed palato cordis fidelis, non ore corporis: quia mentis non ventris cibus & potus: quæ causa est: cur nec in vel sub pane & vino, nec sub speciebus illorū lateant. Audi quid inter cetera diuinus Præceptor pronunciet: ego, inquit, sum panis ille vita: qui ad me venit ^{lob. 6.} non esuriet: & qui in me credit, non sit et unquam. Credere igitur & ad Christum venire, quod sine fide fieri nequit, est verum illum & cælestem panem edere potumque bibere: qui cibus cum caro Domini sit, caro, inquam, pro nobis in mortem tradita, dicente Domino, panis verò quem ego dabo, caro mea ^{lob. 6.} est, quam pro Mundi vita dabo, perspicuum est: eam non ventris, sed mentis cibum esse, nec exterioris sed interioris hominis esuriem querere: id quod vno ore omnes Orthodoxi ^{In Iohann. tract. 25.} Patres docuerunt. Audi Augustinum: ut quid paras dentes & ventrem? crede & manducasti: & postea: panis quippe iste interioris ^{tract. 26.} hominis querit esuriem: & rursus: qui manducat intus non frui: qui manducat in corde, non qui premis dente. Loquitur autē de eodem cibo, de quo Dominus loquitur, de carne Verbi, seu ut Origenes appellat, de verbo quod caro factum est: hoc est, de toto Christo, siue ut Damascenus loquitur, de Deo ^{Orthodox. fid. lob. 4.} incarnato, non enim caro seorsum in tremendo isto myste- ^{cap. 15.} rio editur, sed caro verbi: sicut nec caro seorsum viuifica est: sed caro verbi, hoc est, Verbum incarnatum. Hæc in præsencia sufficiant. aliorum Patrum hac de re testimonia infra proferentur.

Ex his etiam vanitas secundæ rationis perspicitur. Caro, inquit, Christi (hæc enim argumenti summa est) re ipsa à nobis editur sicut manna: ergo subspecie panis est. Consecutionem itidem sicut antecedentis argumenti negamus. non enim sequitur: caro Christi re ipsa & ὁμοίως à nobis percipitur, editur, absumitur: ergo panis substantia euanscrit: accidentibus illius in aere pendentibus: vel corporis Christi substantia

*sia in panis substantiæ locum succedente. Potest enim sub
vero pane, vt vult vestra progenies, Christi corpus latitare,
Sed nec istud necesse est: quia, vt dictum & ostēsum est, caro
sicut corpus Christi mentis non ventris cibus est: ideoque
mente non ventre contingendus. Antecedentis tua proba-
tio, sicut antecedentis etiam argumenti, superuacanea est,
consequentiam enim, non antecedens inficiamur: siquidē
illud tuum *sicut, sicut manna* pro eo accipis, quod est verè &
re ipsa edere, carnem scilicet Christi, re ipsa & verè à nobis
edi, sicut verè manna à Patribus edebatur: nō autem de mo-
do, eam ore, quo manna edebatur, manducari. hoc enim ta-
tio tua non euincit. Augustini autoritate hīc quoque sicut
alibi abuteris: quo vix hostem habes magis capitale in. isē-
nim, vt ex illis quæ de manna disseruit, perspicuum est, vete-
res nobis & qui pererat: veterūque Sacra menta nostris quod
ad rem significatam, per quam carnem Verbi, quæ sacra men-
ti res est, intelligit, paria esse pronunciat: idque facit ex &
cum Apostolo: qui id disertè tradidit, nisi enim præter ex-
ternum elementum remque terrenam, cetera omnia Patri-
bus nobiscum communia fuerint, ruit scopus Apostoli: &
vana est tota illius ratione: ut suo loco, si res postulaue-
rit, ostendemus.*

Tertium Gregorij argumentum est: Sermo Christi, *hoc est*
corpus meum, planissimus fuit, & id propriè significauit, quod
verba sonant: transubstantiatio igitur est. Rursus vanissima
consecutio est. Sequitur potius: & *μεταστοιχία* matrem & filiā
illius *ἐντοπία* adulteram esse: quarum neutra τὸ πρῶτον, verbō-
rumque retinet proprietatem. Verba propria & quam máxi-
mè propria sunt. hoc hoc, id quod Dominus de mensa ac-
cepit, fregit, dedit: est, est: *corpus, corpus, verum & traditum*
pro nobis *corpus*, significat. quid hoc vel ad *μεταστοιχία* vel *ων-*
τοιας: disparatorum prædicatio est: qua mater cum filia iu-
gulatur: de qua re in frā plura. Quinque illæ circumstantiæ
ex quibus antecedens deducis, sicut nobis non aduersantur:
ita abs

i. Johann.
tract. 26.

1. Cor. 10.

Ita abste sine ratione; ad præstinguēdos tantum simplicioribus oculos recensentur.

Quartum argumentum est: Et tres Euangeliſtæ, & longè etiam pōst Apostolus illam Christi ſententiam, ſeu illa verba, *boc eft corpus*, ſimpliciter, abſq; villa tropi ſignificatio- ne, commemorant: propriè igitur intelligenda ſunt. Pri- mò consecutionem nego. etiam illa verba, ego ſum via, vi- tis, oſtium, Dominus primūm, dein longè pōst Euangeliſta ſine omni prorsus tropi ſignificatione profert: non tamen ſequitur: nullum ibi tropum eſſe. Deinde totum argumen- tum concedo. Verba enim, vt iam antè dictum eſt, proprijs ſimiſa ſunt: in tota attributione tropus eſt: quia diſparatum diſparato attribuitur: verum corpus humanum vero pani. de vero enim pane, qui non tantum panis fuerit, ſed adhuc ſit & permaneat, corpus prädicari, ad calcem huius diſputa- tionis perſpicuè demonſtrabo. Verè igitur præſentia in hoc tremendo myſterio ſunt corpus & ſanguis Christi: verèque in eo percipiuntur: ſed, vt crebrius iam diximus, ore fidei & interioris hominis, cuius alimento ſunt, non corporis & hominis exterioris. Hęc, fremant licet, frendeant, ringan- tur, & medij crepent omnes Romanae curiae mercenarij & rabulae, conſtant tamen fuit, eſt & erit totius Christiani & recte ſentientis orbis ſententia. De hac præſentia Apoſto- lus loquitur, cùm ait: *poculum benedictionis, cui benedicimus,* ^{1. Cor. 10.} nónne κοινωνία ſanguinis Christi eſt? &c. panis enim & vinum medium ſunt: quo ipſius crucifixi corporis & fuſi ſanguinis Christi particeps, eoque caro de carne ipſius & oſſa de oſſi- bus vñūmq; adeo cum ipſo corpus ſimus: quæ noſtri cum Christo coniunctio, cùm non corporis, ſed ſpiritus vinculo ſiat: planum eſt: corpus etiam & ſanguinem illius non cor- poris, ſed fidei palato, vi ſpiritus Sancti, à nobis edi & bibi. nónne vero Gregori, ſi panis κοινωνία corporis eſt, qui nos κοινωνία corporis facit, ſeu, vt Scholia Greca loquuntur, ὁς εἰς κοινωνίαν ἡμᾶς τὰ σώματα Κοινωνία τὸ χειρόν, non eſt plumper.

Christi corpus substantialiter? profectò si in corporis substantialiam panis conuersa substantia est, non nouaria est, sed ipsummet substantiale Christi corpus. quo enim modo panis nouaria esset, si omnino panis non sit? Quin igitur & ~~verum~~^{as} tuam hoc Apostolicum dictum tanquam fulmen, & quidem geminum fulmen, prosternit. Vbi enim poculi benedictio & distributio: qui hoc magnum sacramentum altera sui parte spoliastis? vbi illa panis fractio: cuius hic Apostolus meminit? num consistere fractio ista cum corporeo illa vel sub pane vel sub speciebus praesentia potest? nonne simul etiam frangetur corpus? quasi verò obscurum sit: cur & mater, & filia, hunc perennem in veteri Ecclesia ritum sustulerit extremaque oderit.

1 Cor. II.

Nec quicquam illa quoque Apostoli verba te iuuant: ~~non~~ discernens corpus Domini, μὴ δικρίνω τὸ σῶμα τὸ κυριός. per corpus enim vel sanctus panis, sacramentum corporis, intelligitur: vel ipsummet Christi corpus. si illud: discernere corpus erit, Sanctum hunc panem non ut communem sumere: sed à cōmuni quoquis discernere: sin hoc quod magis placet, discernere erit, corpus Domini à pane sancto discernere: quod fit: cùm primum, sicut oculis corporis fractum panem intuemur, sic mentis aciem Hierosolymam in crucem, in ipsum fractum & crucifixum corpus, intendimus: Idque ita contemplamur: ac si iam iam ante oculos nostros crucifigeretur: dein cùm sicut fractum panem ore corporis: sic crucifixum corpus ore mentis, quæ sola illud & videt & apprehendit, percipimus: ac denique cùm fractum panem hīc in terra ē manu ministri accipimus: crucifixum autem corpus sursum in cælo, vbi verè agnus iste apponitur, & quod nobis, velut aquilis, euolandum est. ē manu summi Pontificis. Atq; hanc Apostoli mentem esse ex eo liquet: quod hæc tria: corpus Domini non discernere: indignè edere & bibere: non facere ~~et~~ ~~as~~ ~~as~~ ~~as~~: pro uno & eodem accipit. Hoc fidei discursu p̄ceditus sit necesse est, quicunque crucifixi corpori

5

corporis Christi vult esse particeps. huic autem discursui & participationi cum μετασοια & ιπποσοια non magis conuenit, quam luci cum tenebris, Christo cum Belial.

Quintum Gregorij argumentum est: Sacramentum Eu-
charistiae, à ceteris mysterijs siue articulis fidei propria qua-
dam sua rarione differt: quia ab Ecclesia semper quasi anto-
no ματηνως mysteriū est appellatum: singularem aliquā atq; magnā difficultatē cōtinet, seu resardua & admirabilis est:
fide tamē nihilosecius nō indigna & quæ credi debeat: præ-
sentia igitur re ipsa in Eucharistia corpus & sanguis Christi
sunt. ratio consecutionis est: quia qui præsentiam Christi in
hoc sanctissimo Sacramento negant, nihil admirabilitatis
illi mysterio relinquunt: quod ipsi proprium sit: sicut, u.g.
baptismi propria spiritualis regenerationis est ac sanctificatio
per aquam. Concedo totum: sed admirabilitati isti & pro-
prietati sufficit, si κοινωνίσται & mēti fidi presentia sint cor-
pus & sanguis Iesu Christi. Sed & in verbo, *inquires*, hoc mo-
do præsens est corpus Christi. sanè, Gregori: nec alia in hoc
Sacramento corporis præsentia est, quam præsentia ministri-
j & quæ in verbo: est: cùm panis quoque verbum quoddam
sit, verbum, inquam, sub aspectum cadens: & quicquid in
Eucharistia præter rem terrenam seu externa symbola offer-
tur & percipitur, id teste Augustino, in Verbo potissimum In Iohanni
truct. 80.
offeratur & percipiatur: quem ad modum cordis ablutio in
verbo non in aqua est: quam aqua à verbo habet: non à vi
verbī super aqua prolati, sed fide apprehensi, siue, ut Augu-
stinus loquitur, non quia dicitur, sed quia creditur. Sicut i-
gitur regenerationem in baptismo non aqua, sed verbum;
fide apprehensum, præstat: ita quoque cibum illum cæle-
stem, carnem Verbi, seu crucifixū Christi corpus non panis
aut species panis, sed verbum hoc est corpus illud meū, hoc facite
in memorationē propriè nobis exhibet: verbum, inquam, nō
super pane prolatum, sed fide apprehensum: & sicut regene-

ratio per aquam in verbo, baptisml: sic pastio & potatio que
Sancto pane & vino in verbo fiunt, Eucharistiae proprias sunt.
Cetera enim mysteria externa ista symbola non habent. In
Homel. 5.
de consecr.
dif. 2.
Eucharistia præterea perennis illa victimæ, vt Emissenus lo-
quitur, in memoria viuit: & denuò quasi occiditur & cruci
affigitur: vnio fit membrorum omnium, omnium sancto-
rum: tam angelorum, quam hominum: tam eorum qui in
cælo, quam eorum qui in terra sunt: tum inter se, tum cum
capite suo Christo: cum vera illius carne: vt omnes caro sint
de carne eius, & ossa de ossibus eius. Ac quia cum vera Chri-
sti carne omnia illius membra coniunguntur: caro autem
verbo siue τῷ λόγῳ hypostaticè est unita: idcirco non solum
cum carne & humanitate, sed etiam cum Deitate illius con-
De Trinit.
ib. 3.
iunguntur: & ex consequenti cum Patre, vt pulchre Hilarius
docuit, & spiritu Sancto, quibus cum idem Deus est, atque
adeo cum tota Trinitate. Hæc agni mactatio & stuporis ple-
na vnio in Cœnæ mysterio propriè fit, illiisque propria est.
hæc causa est, cur κατ' ἐξοχὴν mysterium, cur tremendum &
stuporis plenum mysterium, cur magnum Sacramentum
à Patribus appelletur. Verè igitur ardua res cum admira-
bilitate & stupore coniuncta hoc mysterium est: pro-
priaque ratione à ceteris mysterijs discriminatur: licet nec
sub speciebus, nec sub ipso pane arcanum illud & aëre sub-
tilius corpus latitet: quod nec Scripturæ norūt: nec Ortho-
doxi Patres: sed soli hæretici, parentes, obstetrices, tutores
& defensores illius.

Sextum argumentum sequitur: Christus & potest, vt ante
ostensum est, & vult sub aliena specie præsens esse suo cor-
pore in Sacramento: præterea immenso nos amore profe-
quitur, vt discedens, etiam omnino hoc modo sub aliena
specie nobis adesse velit: que presentia cum maximo nostro
commodo, eoque spirituali, coniuncta est: sub aliena igitur
specie præsens est suo corpore in Sacramento.

Fal-

Falsissimum est antecedens. primum enim falsum est quod dicis, te iam ante monstrasse Christum sub aliena specie praesentem adesse posse. vbi enim id monstrasti? monstrare quidem primo capite conatus es, corpus Christi pluribus in locis praestò esse posse: sub aliena autem illud specie esse, id nusquam monstrasti. neque enim idem sunt, substantiam corporatā duobus in locis esse sua quantitate & qualitate, accidentibusq; præditā, & accidentibus proprijs exutam, alienis, quorum substātia euaneat, sicut alterius substantię accidentia, vestiri: quod supra quām dici potest, infassissimum est. Cūni igitur nec hoc, nec illud, quod in pluribus simul locis esse queat corpus Christi, monstraris: vt ex ijs, quæ à nobis dicta sunt, manifestum est: falsissimum est pri
mum antecedentis tui membrum. nec verius alterum est, Christum velle sub aliena specie praesentem esse. tantum enim abest: vt verba illius hoc euincant: vt portentum istud in sumum dissipent, in sumum enim dissipari cum vniuersa sua subole vos ipsi ingenuè fatemini, si de vero pane verum Christi corpus prædicetur: quod nos paulò post perspicue demonstrabimus. Tertium membrum itidem falsum est. Imminens enim suum amorem, quo nos Christus prosequitur, non transubstantiatione aut consustantiatione erga nos declarat: sed declarauit, & declarat: dum nos, Mundum suo corpore relicturus, Patri cōmendauit: paracletum misit: dum pro nobis intercedit: dum nos contra Diabolum & Mundum tutatur: dum famen & sitim interioris hominis, vera sua carne verè restinguunt, nōque crucifixo suo corpore & fuso sanguine ad vitam æternam pascit & potat: dum se nobis, vt Chrysostomus loquitur, commiscet, & in vnum nobiscum redigit, vt corpus cum capite vniatur: vtque caro de carne ipsius, ossa de ossib; simus. Nihil igitur te hīc Chrysostomus iuuat. proderis ab illo ipso quē citas. Vnio membrorum cum capite, vt hīc docet Chrysostomus, cūm ait: *in Ioh. ho-*
us autem non solum per dilectionem, sed re ipsa in illam carnem *mel. 45.*

In Iobann. 2. 26. conuertamur, per cibum id efficitur mandationem consequi.
1. Cor. 1. 2. tur: cuius consecratum est: corpus Christi à membris tan-
Eph. 2. 4. 5. tum Christi, seu, vt Augustinus loquitur, ab illis tantum qui

*In corpore Christi sunt edi: siue, quod eodem redit, vniōne
mandationem corporis semper consequi: deinde man-
dationem non aliam, quam vniōnem esse: qua cum spi-
ritualis sit non corporalis: vt passim tuā Scripturę tradunt:*

*Ad Ephes. 2. 20. tum Chrysostomus: qui eam in baptismo quoque fieri scri-
bit: spiritualem quoque non corporalem mandationem
esse: qua verum quidem Christi corpus percipimus, sed cor-
dis non corporis palato. Quin immo illa ipsa qua citas ver-
ba lethaliter te vulnerant. videri Christum in sacramento
scribit: & non solum videri, sed & tangi & manducari adeo.
que dentes carni eius infigi. num vero hæc Christi corpori
competunt? Nobiscum igitur Christus est sacramentaliter:
quia sacramentum nobis commendauit: nobiscum est κοι-
νωνία: quia vere vera ipsius caro à nobis editur nobisque v-
nitur: nobiscum est sua Deitate: qua cælum & terram im-
plet. His modis qui à nobis discessit nobiscum mansit. ve au-
tem vero suo corpore & corporaliter discesserit simul &
manserit: id sine contradictione dici non potest: cum nulla
planè desit conditio contradictionis. Quartum membrum
tertio simile est. Verum commodum & solatium est, quod
in Scripturis fundatum est: quod autem Scripturis aduersa-
tur, id non commodum, sed incommodum, non solatio
est, sed ad desperationem adigit. ac quātum quæso illud est,
quod mihi cum impio & scelerato quo quis commune est?
spiritualis carnis Christi manducatio, qua facit, vt Christus
in me maneat, & ego in eo, verum solatium est & commo-
dum: quippe sine qua corporea illa, vobis met testibus, nihil
planè prodest, sed potius plurimum obest: vt pote cum eter-
no exitio coniuncta.*

*Superest extremum argumentum, quod à Patrum auto-
ritate sumitus. Sensensia, inquit, communis sanctorum Patrum
de Chri-*

51

de Christi verbis interpretandis non assentiri insolenissima insanias est. at Patrum iudicio Christum dicentem, hoc est corpus meum, & hic meus est sanguis, non figuram, sed rem ipsam planè, id est, corpus suum & sanguinem sub pane & vino demonstrasse, tam multa, tam perspicua argumenta declarant: ut intolerabilis impudens sit, ea ad e reditare. Sic argumentum istud Gregorius proponit: cuius summa est: Patres communi consensione docent: Christum verbis illis hoc est corpus, &c. non figuram, sed rem ipsam, corpus suum & sanguinem, sub pane & vino demonstrasse: intolerabilis igitur impudentia simul & insanias est, communis huic sanctorum Patrum sententiae non assentiti. Negamus antecedens: hoc est: negamus: antiquos Patres docere: Christum sub pane & vino, quod Ubiquisticum est, aut sub specie panis & vini, quod Papisticum est, corpus suum demonstrasse. negamus itidem: eum ita rem ipsam, corpus & sanguinem suum demonstrasse: ut figuram nullo modo demonstrarit, pronomine enim hoc, ut infra demonstrabimus, fractum panem, verum terræ fructum, demonstrauit: quem corpus suum appellauit: quia Sacramentum, signum, sigillum, figura, typus, antitypon corporis est.

Sed antecedens Gregorius Damasceni & Theophylacti autoritate confirmat. Istorum verò duorum, Gregori, recētiorum Scriptorum sententia, non est communis omnium sanctorum & antiquorum Patrum sententia. Sed esto, lumen do: eos, ad rem ipsam quod attinet, nihil antiquorum Patrum doctrinæ aduersarium de hoc Sacramento tradidisse. Quid in illorum scriptis inuenisti? negat, inquis, Damascenus, panem & vinum figuram corporis & sanguinis esse: sed ipsum corpus Domini Deificatum esse contendit. Tuum verò, Gregori, etiā erat ostendere, ubi diceret, Christū corpus suum & sanguinem sub pane & vino siue sub specie bus demonstrauisse: deinde Patres omnes à figuræ nomine abhorruisse. Constat enim qui & quot figuræ, signi, typi, at tipi nomine vti sint. inspice marginem. Sed de Damascen-

Tertul. lib.

4. corr.

Mart.

Ambros. in

1. Corin. 11.

Aug. corr.

Achim. ca-

pise 12.

Nazianz.

orat. de

patch.

Theodore.

dialog. 1.

Glossa in

decret. de

cous. diff. 2.

*De orebod.
fid. lib. 4.
cap. 14.*

no videamus. Scribit is: nobis qui ex priori & natiuo, in quo conditi eramus, statu excideramus, altero ortu, seu nativitate opus fuisse: ad dicit que: sicut alter ille Adam, a quo secundò generamur, spiritualis est: ita ortum quoque istum spiritualem esse: nec ortum solùm istum spiritualem esse: sed cibum etiam, quo secundò geniti, fouemur, nutrimur, augescimus. Rursus, quia gemini & compositi sumus, animo scilicet & corpore constantes: idcirco operè premium fuisse ait: vt tum ortus, tum cibus geminus atque compositus esset: ac ortum quidem aqua & spiritu procreari: id quod fit in baptismo: cibum verò pane illo vita, qui de caelo descendit, & Dominus Iesus est, & sancto pane ac vino constare: quæ discipulis suis Dominus tradidit: vt eos in mortem suam hoc pacto reuocaret. Ex quibus liquet: Damascenum non solùm docere: sicut nos gemini sumus, corpore scilicet & animo constantes, ita gemino quoque non trino nobis opus alimento fuisse: verum etiam, externum & quod sub sensum cadit alimentum, ad exteriorem hominem, ad corpus: internum verò & caelestè illud, panem illum vita, qui caro Verbi est, ad interiorem hominem attinere: non secus ac in baptismo nō gratia Spiritus, quæ aquæ adiuncta est, sed aqua corpus tangit, gratia autem spiritus seu sanguine anima, vt cum Chrysostomo loquamur, irrigatur & lauatur: de qua baptissimi & Eucharistia analogia in hunc modum subiicit. Et quemadmodum, inquit, in baptismate, quia mos est hominibus aqua lauari, & oleo ungi: coniunxit oleo & aqua gratiam spiritus: & fecit illud lauacrum regenerationis: ita quia mos est hominibus panem edere, aquam & vinum bibere, coniunxit his suam Deicatem, & fecit illa corpus & sanguinem suum: ut per visitata, & quæ secundū naturam sunt, in yis quæ super naturam sunt, collocemur. Eadem igitur quæ baptissimi, de sententia Damasceni, Eucharistia quoque, ad rem præsentem quod attinet, ratio est: & sicut ibi aqua regenerationis lauacrum adiunctione gratia facta est: ita hic panis corpus Christi factus est adiunctione Deitatis, si-

*In Iohann.
homel. 45.*

*Sermon.
Casabes.*

tatis, siue ut Nyssenus, ex quo ista Damasceni petita sunt, loquitur, virtutis diuinæ: qua sit: vt panis non amplius communis panis sit, aut corpori duntaxat nutriendo inseruiat, sed vim etiam iam habeat, ob adiunctam illam diuinam virtutem, corpora nostra ab interitu vindicandi, & ad vitam æternam nutriendi. Non magis igitur, si Damasceno creditus substantiæ panis conuersio necessaria est, vt panis corpus Christi fiat: quæ aquæ baptismi substantialis necessaria sit conuersio, vt lauacrum fiat regenerationis. Quin immò apertissimè his Damasceni verbis substantialis conuersio profligatur. Si enim idcirco, & ita panis & vinum corpus & sanguis Domini fiunt factaue sunt: vt per visitatæ & quæ secundum naturam sunt, in ijs quæ super naturam sunt, colloccemur, hoc est, vt discamus, sicut consueto more panis & vinum corporis famen & sitim restinguunt: sic corpus & sanguinem Christi animi famem & sitim restinguere: perspicuum est: panis & vii substantiam non minus post sanctificationem superstitem remanere: quæ aquæ baptismi remaneat substantia. Si enim deperire & euanescere ponatur, analogia perit, quæ inter terrenum & celestem, corporis & animi cibum, est. Verum, *inquires*, ad analogiam istam, sufficit, si panis fuerit ante consecrationem. Ast, inquam, non sufficit. Ut enim verè nobis persuadeamus: corpus & sanguinem Christi verum cibum & potum esse: quibus verè ad æternam vitam nutriamur: necesse est: vt non tantum panis fuerit: verùm etiam vt panis maneat, manducatusque effectum suum naturalem habeat, vim scilicet corpora nostra nutriendi: vt ita non ex eo quod fuit, sed ex consueto: vt Cyprianus loquitur, rerum effectu fidei nostræ adiuta infirmata sedoceatur, visilibus sacramentis inesse vitæ æternæ effectum. nonne disertè Damascenus hîc tradit Dominum: idcirco panem & vinum, adiuncta illis sua Deitate diuinaque virtute, corpus & sanguinem suum fecisse: vt sic per visitata & naturalia ad hyperphysica deducamur? Corpus igitur &

*Serm. de
Cana.*

sanguis Domini iam facta panis & vinum naturale ad huc
fum vim & effectum retinent, panisque & vinum naturâ &
De Sacra. essentia manent, siue, vt Ambrosius, omnem vestris cauilla.
ib. 4. cap. 1. tionibus ansam præcidens, loquitur, creatura illa nota & so,
Contra lennis: cuius vim & effectum naturale sentientes, animam
Polan. de Deo spiritualiter saginari firmiter credimus. Excipies,
(hoc enim quidam ex tua societate, Petrus Scarga, excipit)
accidentia vim nutriendi miraculosam habere. excipio, id
merum figmentum esse: & ex Scripturis non haberri: eoque
eâdem à nobis facilitate contemni, qua à vobis singitur.
Quę porrò de cōiunctione Deitatis cum pane Damascenus
scribit, quo quæso modo cū vestris profundis consentiunt?
Si cum pane Deitas coniungitur: in columis & salua panis
substantia est: cùm coniungi nequeant, nisi quæ actu sunt.
part. sum nec quicquam vos illud Thomæ, Thoma indignum, κρησ-
que f. 75. φύσεν tutatur. ait, Damascenum tradere: Deitatem, hoc
est, diuinam virtutem idcirco cum pane & vino coniungi:
vt propter coniunctam istam virtutem non remaneant, sed
vt hoc pacto Deus corpus & sanguinem suum inde efficiat,
atqui hoc falsum est. meridiana enim luce clarius est: Da-
mascenum ex & cum Nysseno docere: Deitatis seu diuinæ
virtutis cum pane & vino coniunctionem ipsam panis &
vini immutationem esse: qua pharmacum fit contra vene-
num. Quod si verum est quod Thomas scribit, immutatio-
nem seu conuersationem elementorum Deitatis adiunctio-
ne posterius quippiā eiūsque consectarium esse: quando er-
go cum pane Deitas coniungitur? si vi adiunctæ Deitatis
panis transubstantiat, vbi verbum operatorium? vi enim
verborum virtus tantum ista diuina cū pane coniungeretur:
qua deinde panis substantia euerteretur. Hanc igitur Thomi-
sticam suorum verborum corruptelam quasi præuidens Da-
mascenus, non contentus est dixisse, Deitatem cum pane
coniunctam esse, sed insuper addit: quem ad modum sim-
ple lignum carbo non est, sed lignum igni vnitum: ita quo-
que

que panem $\chi\sigma\pi\omega\pi\alpha\zeta$ non simplicem panem esse, sed unum
Deitati: & quod auribus vestris insolentius est, panem inco-
lument manere scribit, cum ait, nos omnes unum panem
participare. I nunc, & Damasceni pro tua Chimera opem
implora.

Attamen, *inquis*, figuram corporis panem esse negat. im-
moverò etiam vocibus τὸ πρεσβυτερικόν εἰ μέλαντος uti-
tur: sed nullo quicquam iuuaris: cum ita hæc dicat: ut præ-
cedentia, de quibus dictum est, non euertat: Figuram & ty-
pum panem esse negat: non quod illius substantiam aboli-
tam cumque nullo modo figuram esse censeat: sed quod nō
meram talēmque figuram esse censeat, quæ cum veritate
non sit cōiuncta: id quod tum ex eo liquet: quod postea pa-
nem αὐτήν τοῦ corporis esse concedit: tum ex eo: quod con-
tra illos hoc dixit: qui nihil nisi figuram & virtutem quandā
carnis, ut ex Pachacio liquet, in hoc tremendo mysterio di-
spensari docebant: tum quod ad hoc probandum, panem
scilicet non figuram, sed ipsum Domini Deificatum corpus
esse: verba illa Seruatoris arcetlit., nisi manducaueritis carnem
filii hominis, &c. quæ non nisi de spirituali manducazione lo-
quuntur: tum denique: quia non dicit in vel sub pane aut
specie panis corpus Christi esse. sed panem ipsum, verum sci-
licet panem, cuius substantia una cum effecto suo naturali
permaneat, & non euanescat, verum Christi corpus esse: quo'
tum μελάντον πρωτία, vniuersaq; corpore Christi sub ele-
mētis presentia ad Garamantas relegatur. Duabus illis voci-
bus τὸ πρεσβυτερικόν, τὸ μέλαντον aliud nihil voluit: quā
panem & vinum solenni illa benedictione ad excellentiorē
dignitatem translata, aliūmque vīnum accommodata esse:
ut scilicet non corpus duntaxat ad hanc terrenam vitam, ut
ante benedictionem, alant: sed viadiuncta Deitatis etiam
animum pascant: itaque totum hominem ab interitu vin-
dident. Quām igitur tibi Damascenus fauacat, ex his quæ di-
ctas sunt, manifestum est.

Not

Non magistri propitius Theophilactus est: licet paulò
durius locutus sit: quod Aegyptiacæ tenebræ præ foribus e-
rāt, panem figurā & antitypon corporis esse negat: panē in
corpus conuertit ait, sed nec ista, nec alia, quæ habet, vel pa-
nis substantiam deperire docent: vel corpus sub elementis
σωματικῶς latitare. de vero pane verum Christi corpus præ-
dicari. corpus siue carnem Christi, quæ promiscuè usurpat,
spiritualem cibum esse, & à spirituali non animali percipi:
immò quicunque carnem seu corpus Christi manducant,
eos Christo capiti intorportari, & ad æternam vitam pauci
scribit: quibus tum μεταστοια mater, tum vniuersa illius progé-
nies, ut iam crebrius diximus, in sumum dissipatur. Sic enim

*In Matth.
cap. 26.*

scribit dicens verò, inquit, puta Dominus, hoc meum est corpus,

ostendit, quod ipsum corpus Domini est panis sanctificatus. Et ali-

*In Iohann.
cap. 6.*

bi: Quis enim, inquit, si carnalis sit, potest accipere spiritualem ci-

bum & panem, qui è Celo descendit, & carnis quæ comeditur? Et

mox ibidem: nos verò, inquit, qui spiritualiter intelligimus,

nequaquam οὐρανοφάγοι sumus: sed magis sanctificamur per hanc

alimoniam. Ac rursus ibidem: Animalia, inquit, homo, hoc est,

qui cogitationes humanas & animales siue naturales sequitur, non

percipit quæ supernaturam & spiritualia sunt: quamobrem etiam

spiritualem cibum carnis Domini non intelligit: quam quin non

accipiunt, extores erunt à vita aeterna: ut quis non receperunt le-

sum, quæ est vita aeterna: non enim nudi hominis caro est quæ come-

ditur, sed Dei & Deificare potens, ut pote coniuncta Deitati. Quo-

circa subiicit: quicunque carnis istius participes fiunt, eos

membra Christi fieri, & ad æternam vitam pauci. Ac ne quis

hic geminam illam Lombardianam Sacramenti rem nobis

lib. 4. disp.

1. cap.

obijceret, diceretque: Theophylactum non de ipso Christi

corpo, sed despirituali illi, carne, de unitate Ecclesie lo-

qui, de qua etiam Dominus Iohannis sexto loquatur: pro

eodem carnem de qua apud Iohannem sermo est, & cruci-

fixum Christi corpus, de qua in institutione Cœnæ Domini-

nus loquitur, accipit. Sic enim in verba Institutionis scri-

ptum

ptum reliquit, *Non enim antitypon corporis Domini panis est, in Macto,
sed in illud ipsum corpus Christi immutatur: in sextum verò Io.^{14.14.}
hannis hoc modo: animaduerte autem panem, qui in mysterijs à
nobis editur, non antitypon carnis Domini esse, sed ipsam Domini
carnem. non aliam igitur Christi carnem agnouit Theophy-
lactus, quam corpus traditum: nec alium cibum, quam il-
lud ipsum corpus traditum & crucifixum.*

Et figuram igitur, ut paucis nos expediamus, & antitypon
eodem cum Damasco sensu rejecit: quippe qui eandem
quam ille, sententiam oppugnauit: & conuersionem ean-
dem quam tum Damascenus, tum ceteri Patres agnouerūt,
statuit: quæ nō in essentiæ, sed qualitatis, hoc est, effecti & v-
sus conuersione consistit. Cerera quæ præterea Theophy-
lactus habet, & paulò duriora videntur, vel ita interpretāda
sunt, ut cum his, de quibus diximus, consentiant: vel conce-
dendum: Theophylactum sibimet ipsi contradixisse.

Ade Damasco quidem & Theophylacto hactenus: de
quibus prolixius egimus: & quia nō omnium eadem de illis
sententia est: & quia si isti duo nec transsubstatiōne, nec cō
substantiationi faueant, perspicuum est: multò minus anti-
quos Patres, qui longius Babylone absuerunt, illis fauere:
præsertim cùm Gregorius noster scribat: ceteros Patres in
eādem cum ipsis sententia fuissent. Non igitur Gregori, est: cur
probemus: quis è Patribus dicat, panē, seu illud quod Chri-
stus fregit, fractumque discipulis dedit, tantummodò figu-
ram esse. satis nobis est. illud figuram esse: quo μετοίσια cum
μετοίσια iugulatur. Ad autoritates Patrum, Emisseni, Cyrrilli
Hierosolymitani, Chrysostomi, Ambrosij, Augustini, quas
accumulas, & de quibus prolixè respondere tibi possemus,
vno verbo respondemus: eos orationis suæ cōtentione & vi
argumentorum, nō hæreticam, sed veram, quam Scripturæ
tradunt, & nos defendimus, crucifixi corporis Christi in Eu-
charistia præsentiam defendere: eoque non magiā & Pon-
tificiam, sed veram & catholicam, de qua modò diximus,

conuersionem statuere: quia tum vnanimi cōsensione cor-
pus & sanguinē Christi mētis non ventris cibum esse docent;
tum filijs tantūm spōli ea cōcedunt: tū de vero pane verum
Christi corpus prædicari scribūt: tum deniq; naturā & essen-
tiā panis post sanctificationē siue cōsecratiōnē remanere
tradunt: vt iam iamque perspicuē demonstrabimus. Ac mi-
ramur profectō: qua fronte in scenam Augustinum produ-
catis. Si enim aliud nihil scripsisset: illud vnicum sufficeret
ad vos iugulandos, quod manducare carnem filij hominis
figuratam locutionem esse docuit: ne facinus, homicidio
crudelius, committeretur. Si igitur manducare carnem filij
hominis figurata idcirco locutio est: ne tam crudele, tam
immane facinus committatur: efficitur: eum per carnem
non vnitatem Ecclesię, sed veram humanam carnem, verū
Christi corpus intellexisse: verūque Christi corpus, nec
sub pane, nec sub specie panis, vt vultis, esse: quod alioquin
propriè & facinorosè comedetur. Ad annotationes & am-
plificationes tuas idem responsum. nec enim ita Patres an-
notarunt, aut vsquam rem istam amplificarunt: vt sibi con-
tradixerint, ferebatur, inquit Augustinus, manibus suis. Sacra-
mētūlīter loquitur. cerebat se ipsum Christus manibus suis,
codem modo: quo panis est corpus Christi, Sacramentali-
ter scilicet: quia panem sanctum manibus ferebat: qui cor-
pus Christi est quodā modo: vt se ipsum Augustinus inter-
pretatur, cūm ait: & ipse se portabat quodā modo: & Glossa in
Decretis: quæ panem Christi corpus esse fatetur quodā modo.
De Chrysostomo ante responsum est. Sacramētūlīter itidē
loquitur: quia corpus Christi videri, tangi, dentibus atteri,
seu dentes illi insigi scribit. aliam autem neque præsentiam
neq; conuersionem eum agnouisse, quām illam de qua di-
ctum est, ex eo luce meridiana clarius liquet: quod naturam
& substantiam panis saluam & incoludem etiam post con-
secrationem esse cum Gelasio, Theodoreto & alijs scribit.

In Psal. 33. De Conf.
diss. 2. In Ioh. ho-
mel. 45. Quod scribis, Patres docere, Christum in postrema Cœna
corpus

corpus suum edisse & sanguinem bibisse: id sicut libēter admissimus: ita miramur: quid causæ tuæ inserviat. Si enim alterius hominis carnem edere crudelius est quām perimere: quanta cum immanitate sc̄uitiāque coniunctum illud erit, si quis propriam ore suo deuoret carnem? Ore enim Christi carnem edere, non est eam mysticè aut in mysterio edere: quod aliud nihil est, quām cordis, vt Emissenus loquitur, manu suscipere, haustūque interioris hominis absumere. Sacramentum igitur corporis seu panem sanctum Dominus edit: qui corpuseius est quodam modo: idq; fecit: vt ostenderet: se omnem iustitiam implere, vnūmque nobiscū corpus esse. Quem ad modum enim Christo opus non erat: vt corpus suum idcirco ederet: vt nouam aliquam gratiam consequeretur. ita quoque necesse non erat: vt illud ederet: vt manducatus Christus à Christo in Christo viueret: Christusque manducatus Christum manducantem remissionis peccatorū, vitæ eternæ, omniūmq; adeo morte partorū beneficiorū participem faceret: quæ omnia nos in & cū corpore Christi tāquam in & cum fundo accipimus & participamus: quicunq; crucifixū Christi corpus à fracto pane discernerētes, illud in cruce oculis fidei intuemur, manu & ore fidelis mētis apprehendimus, palatōq; cordis absumimus. Alio igitur fine, quām nos, sanctū panē Dominus edit: ideoq; nec corporis nec cordis palato reuera verā suam carnē suscepit.

Incruenti sacrificij eadem ratio est. Sacramētaliter enim Patres loquuntur: cūm Christum sc̄ metipsum Patri obtulisse scribūt: quia panem sanctum, primitias creaturæ Dei, obtulit: vt perspicuè explicat Irenæus.

lib. 4. cap.

Illud verò quod postremò de adoratione Eucharistiae 34. annexis, tam verum est, quām verum est, Pontificem Romanum, qui huius adorationis autor est, successorem Petri & Vicarium Christi esse. Ostende, si potes, ubi Patres dicant: ipsammet Eucharistiam seu panem adorandum esse: quo enim quāso modo id dicerēt: cūm idolatria ista post

Lateranense demum Concilium cæperit? cùm nec sub pane, nec sub illius specie Christi corpus, vt partim ostēdimus, partim ostendemus, latitare crediderint? Adorauit vetus Ecclesia in mysterijs & Sacramentis, sed nequaquam ad diculas illas, vt vos facitis, fulgentes (hic murus aheneus esto) & adorauit non arcanum aliquod & hæreticum subspe ciebus corpus: sed externis & sub sensum cadentibus symbolis mentes fidelium excitabantur ad crucifixam carnē Verbi, & in cœlis ad dextram Patris præsentem, sicut apprehendam, ita quoque adorandam: quod tum Augustinus te statut, tum Theodoreetus, cùm ita scribit: *adorantur vero symbola, ac si illa ipsa essent, quæ esse intelliguntur.* mens igitur fide prædicta, non ad sensilem panem, sed intelligibile donū conuersa adorabat. Ex his omnibus perspicuum est: vanissima prorsus esse, quæcunque pro commentitia sua præsentia aduersum nos Gregorius disputauit: eumque nec ordinario illo modo, nec verbis Domini, cùm ait: *hac sunt verba quæ locutus sum vobis, cùm adhuc essem vobis cum, quicquam iuuari.* Ordinario modo in cælo est, relicto hoc Mundo. fatetur: mysticè tamen & in Sacramento hinc nobiscum etiam suo corpore est. etiam hoc fatemur: quia nobiscum est tum Sacramenti, tum vera carnis ratione habita, ratione scilicet *κοινωνίως*: quæ, Augustino teste, vera est præsentia rerum causa: sed negamus eum arcano illo vestro & ære subtiliori corpore in infinitis speciebus, specierumque particulis simile esse. aliud enim est corpus Christi παρηλικὸν καὶ απαρῆς esse: aliud non aspettabile, non circumscriptum, interminata, immò nullius reuera quantitatis, infinitis in locis esse: quæ vestra opinio si non eadem cum Vbiquistica est: adeo tamen illi affinis est: vt quæcunque tu pro vestra μλαχστια attulisti, ea omnia Vbiquistæ etiam in suæ siue πνευματιæ siue μλαχστιæ patrocinium conuertere possint.

Nec quicquam exceptio tua valet. eâdem enim licentia hæretica, qua vos clausis ianuis, sepulchri lapide, potentia Dei, &

In Psal. 91.
Dial. 2.

Lxx. 24.

De Verb.
Dom. ser.
ii.

Dei, & similibus, abutimini: illis etiam ijsdem abuti licet. Ac profectò vestrum mysterium non minus à seculis inauditum, commentitium totum, sine probatione, sine teste, sine firme arguento est, quām illorum: quæ causa est: cur non minus ipsi quām vos mysterio fidei, verbis testamenti, verbis illius, qui nec fallere nec falli potest, Scripturæ circumstantijs, autoritatibus Patrum, ad palladium suum fucandū abutātur. Ac quo quæso tandem modo tam longo interuallo à μετασορίᾳ ανωσορίᾳ abesset: cū illa mater sit: hęc filia? Omnia vestra sunt. arcanum illud corpus, τῇ σωτηρίᾳ cum μετασορίᾳ cōmune, vestrū est: mater vestra est: pater vester est: filia vestra est. mater μετασορίᾳ vestra est: pater Cardinalis Cameracensis vester est: qui ex sibi desponsa adultera, ex μετασορίᾳ, filiam suscepit ανωσορίαν: quam alijs obstetricibus, nutriti bus, tutoribus & defensoribus lactandam, alendam, defendendam tradidit: qui lacte, alimento, vestibus, armis proprijs destituti, à parentibus, à vobis, hęc omnia sunt mutuati: quibus ita benē eam lactarunt, nutriuerunt, fucarunt, propugnarunt: vt & ipsa conceperit, filiamque in lucem ediderit, & matre & auiā monstrosiorem, Vbiquitatem: quæ sicut ὑπερσορία ma trem, ὑπερσορίας patronos patres agnoscit: sic μετασορία auiam: Cardinalem illum auum, ceterosque istius fecis, qui retrò fuerunt, at auos agnoscit, agnoscatque oportet. Ac de Gregorij quidem ratiunculis seu præstigij hactenus. reliquum est: vt vnum & alterum præterea argumentum percenseamus: vt omnes intelligent: nostram de hoc mysterio doctrinam veram esse: aduersariam autē falsam & commentitiā.

Credimus igitur & confitemur: nec panis substantiam evanescere, in illiusque locum corporis substantiam succedere: nec corpus Christi in vel sub pane re ipsa & σωματικῶς esse: nec etiam figuram tantum aut virtutem quādam corporis, quod nobis impingit Gregorius, in hoc Sacramento edi: sed verum illud Christi corpus, quod pro nobis traditū est, & quidem quā traditum est: sed ita: vt sicut ore corporis

sanctus panis recipitur & editur, sic crucifixum corpus ore
mentis fidelis, cuius cibus est, recipiatur & edatur: à qua non
minus verè immò verius, percipitur, quām panis, tantē rei
Sacramentum, ore corporis apprehendatur.

Hanc Testatoris mentem esse ipsa Testamenti verba de-
monstrant. *Comedentibus*, inquit Euangeliſta, illis, accepit
de mensa, non de ara Iesu panem, panem communem & vi-
ſitatum, non hostiam benedictumq; fregit: fregit, non integrū
reliquit, & discipulū eum dedit, dixitq; accipite, edite, hoc eſt cor-
pus illud meum, quod pro vobis traditur. Ex his in hunc modum
ratiocinamur. Si de vero pane verum Christi corpus prædi-
catur (sanguinis & vini eadem ratio eſt) actū eſt de transsub-
stantiatione & consubstantiatione: sed verum prius: verum
igitur & posterius. Connexum planum eſt, verus enim panis
& verum hominis corpus disparata sunt: quæ inuicem sibi
attribui nō possunt, niſi per aliquam figuram: quæ nec cum
transubstantiatione, nec cum consubstantiatione, vt sic
monſtrosè de monſtris loquamur, conſiſtit. Ac ſanè ipliſmet

Scotus lib. Pontificij ingenuè & prudenter fatentur: ſi euincatur, pro-
4. diſt. II. quæſit. 3. & nomine hoc panem denotari, verū mque Christi corpus de-
5. leſuſt. in ſeoſſt Tho- vero pane prædicari, aetū eſt de transubstantiatione, &
diſp. quad. Mogunt. à vniuerſe de corpore a sub elementis carnis Christi preſentia.
quiſbus nō Trāſſumtum ſeu minor probatur ex Scripturis & Patribus:
multum de ſeoſſt Tho- ac primū quidem ex illis, que citauimus, Institutionis ver-
muſ. parr. bis. hoc, inquit Dominus, eſt corpus illud meum. quid hoc? hoc
ſum. q. 75. quod de mensa accepi: cui benedixi: quod fregi: quod diſci-
pliſ. 2. pulis manducandum dedi. quid verò iſtud fuit? nonne
panis, Euangeliſta dicente, accepitum Iesu panem? cæcus eſt &
impudentiæ, immò insaniae callum obduxit: qui non videt,
verum panem, pronomine hoc denotari. cīque verum Chri-
ſti corpus attribui. Sed quid clarius illis Domini apud Lucā
& Apostolum verbis, cūm ait: hoc poculum nouum testamentū
eſt? nonne de poculo nouum Testamentū prædicatur? quid
itidem

Itudem clarius illis Apostoli verbis, *panis quem frangimus, nonne κοινωνία corporis Christi est? nonne de vero pane κοινωνία corporis prædicatur?* Sed & Patres audiamus. Iustinus: *Ad eū. In Apolog.*
dem, inquit, modum etiam eam, quæ per precationem verbi, ab ipso profecti, gratiarum actio[n]e sanctificata est, alimoniam, incarnati illius Iesu carnem & sanguinem esse edocē sumus. alimonia seu panis, caro, siue corpus Christi est. Ireneus, οὐχέτοι Ιουστίνος, Lib. 5.
discipulus Papiæ & Polycarpi, qua de calice, inquit, qui est sanguis eius nutritur: & de pane, quæ est corpus eius, augetur. Tertul. Cōr. Mart. lib. 4.
lianus: Christus panem corpus suum appellauit. Origenes: *Panis iste, quem Deus Verbum corpus suum esse facetur, &c.* Cyprianus: *In Martib. cap. 15.*
Qua in parte inuenimus, calicem nostrum fuisse, quem Dominus lib. 2. ep. 3. obicit, & vinum fuisse, quod sanguinem suum dixit. Cyrillus in Ioh. lib. 1.
Alexandrinus: Fractum enim panem distribuebat, dicens, hoc est corpus meum. Cyrillus Hierosolymitanus: *quem ad modum enim panū Eucharistia post Spiritus Sancti invocationem non amplius est panū communis, sed est corpus Christi, &c.* Ambrosius: *De Sacra. lib. 4. cap. 4.*
Quomodo potest qui panis est, esse corpus Christi? Augustinus: *Serm. ad Quod ergo vidisti, panis est & calix, quod vobis etiam oculi vestri infant. renunciant: quod autem fides vestra postulat in struenda, panis est corpus Christi, calix sanguis.* Hieronymus: *Nos autē audiamus, Ad Hadib. panem quem fregit Dominus, deditq. discipulis suis, esse corpus Domini Saluatoris.* Damascenus: *Panis & vinum non est figurator.* Dafid. Or. lib. 4. cap. 14.
porū & sanguinis, sed est ipsum corpus Domini deificatum. Theophylactus: *dicens Christus hoc est corpus meum, ostendit panē esse ipsum corpū Domini.* Beda: *Quo modo est panis corpus eius, & calix, vel quod habet calix, quo modo est sanguis eius?* Rabanus Bede: *discipulus: Ergo quia panis corpus confirmat, ideo ille corpus Christi congruenter nuncupatur.* Atque hoc modo complures etiam alii, Betramius, Paschasius, Fulbertus, Glossa quoque ipsa in Decretis loquuntur. Vera igitur nostra minor est, ὅπερ ἔδει lib. 4. diff. 8. διάχρονος: cuius consecrarium est: & μελεσία & σωστία Scripturis & Patribus aduersari.

Nec

Nec est, quod quisquam hic nobis cum Lombardo obstrepat, panem dici, qui panis fuerit. refutatur enim analogia illa, quæ inter hunc panem & cælestem illum, inter carnem Verbi, est: de qua suprà diximus: refutatur à Damasco: no: qui, etiam peracta benedictione, vñstata adhuc & naturalia, hoc est, naturalem elementorum effectum agnoscit: qui ad hyperphysicū nos quasi manu ducat: refutatur à Cypriano: qui eundem effectum agnoscit: à Nysseno, ab Ireneo, à lustino: qui corpora nostra ali & nutriti sancto illo pane docent: à Tertulliano, Ambrosio, Theodoreto, Chrysostomo, Gelasio: qui remanere panis substantiam scribunt.

Alterum nostrum argumentum, quo rursus mater cum viuensa sua progenie iugulatur, est: corpus Christi cibus mētis & interioris hominis est, non ventris & exterioris: ergo nec in panenec sub illius specie est. Consecutio plana est. Si enim fidei tantum & interioris hominis palato Christi corpus suscipitur: utique non sub aspectabili specie est: sub qua si esset, ore quoque exciperetur. Antecedens probatur: quia corpus Christi in Coena non viuum sed mortuum, & quasi in cruce apprehensum editur: & sanguis quasi de late-re fluens bibitur: quod alio fieri ore sequit, quam ore mētis si delis. mortuum autem & exsangue corpus in Coena edidocent verba Institutionis hoc est corpus illud meum, quod prouerbis traditur: hoc facite in me recordationem. quod igitur discipulis Dominus dedit, quodque illos edere iussit, non simpliciter illius corpus est, sed traditum & crucifixum corpus, quā traditū est: quia in recordationem mortis editur. Idem ex eo perspicue cernitur: quod seorsum panem & quidem fractum panem, seorsum vinum Dominus porrexit: quo docere voluit: corpus mortuum & exsangue, & sanguinem ē corpore profluentem apprehendendum esse. docent idem Patres. Augustinus enim pauperem Christum & corpus humilitatis edia ait: Nyssenus, Christum in prima Coena corpus suum quasi ab auraria separatum obtulisse: quod alioquin corpus

Epistol. 102.
ad Hono-
rat.

Oras de
refur. Chri-
sti.

corpus victimæ animatum non fuerit idoneum ad comedendum. Sic Chrysostomus & alij.

Confirmatur idem antecedens ex sexto capite Iohannis: cùm Dominus famis & sitis restrictionem, quod manducationis & potationis effectum est, fidei adscribit: cùm quæ de carnis & sanguinis sui manducatione & potatione dixit, spiritualiter accipienda esse docet: cùm carnem suam (de hac enim sermonem esse, scopus & antithesis illa spiritus & carnis euincunt, Patres testificantur) nihil prodesse ait corporis scilicet ore manducatam: cùm Apostolus corpus à pane discernendum esse monet: cùm nos omnes in unum spiritum potatos esse: cùm veteres, qui per mare transierūt, & manna comederunt, baptizatos & Coenam nostram participasse: hoc est, idem planè ad rem significatam quod attinet, habuisse scribit, quod nos hodie in nostris habemus.

Tertul. de
carn. Christi
st. & de
resur. car.
Cyril. An-
gust.

1 Corin. 11.
2 Corin. 12.
1 Cor. 10.

Ad Patres quod attinet, exūdant eorum scripta huius rei testimonij: ex quibus cùm iam ante quoque nonnulla attulerimus, paucis in præsentia contenti erimus. Ac profetò si vnica illa in Decretis secunda distinctio nobis suppeditaret: argumentum sufficiens esset: corpus Christi de sententia Patrum, non alio quam interioris hominis ore & pale absumi. Sed audiatur Athanasius: Non est, inquit, à verè De Conf. Catholicis ex stimandum, aliquid ex carne & sanguine Christi in De pass. i-
Mundo inueniri posse, nisi illud quod in area altaris per manus Sa- mag Chriss.
cerdotum quotidie spiritualiter efficitur. audiatur Origenes: pa. in Attrib. n. 1. cap. ult.
nus iste, quem Deus verbum corporis suum esse fatetur, verbum est cap. 15.
nutritorium animorum. audiatur Cyprianus: Hac quoties agi- Serm. de
cena.

me, non dentes ad mordendum acimus, sed fide sincera panem in lo' ann.

sanctum frangimus & patimur. quod idem cum illo Augusti na. 2. 25,
niet, quid paras dentes & ventrem? credo & manducasti. audiatur de ys qui
Ambrosius: In illo Sacramento Christus ist: quia corpus est cap. 9.
Christi, non ergo corporale est sed spiritualis ist: audiatur Augu- Serm. 44.
stianus: Spiritus est quis vivificat: caro vero prodest quicquam, inutile de Corp.
Pozzani.

H In Psal. 98

*de conf.
dij...
lib. 2. lib.
2 prad.*

*xistis spiritualiter, spiritus & vita sunt: intellectus carnaliter
etiam sic illa spiritus & vita sunt: sed tibi non sunt spiritus & vita,
qui spiritualiter non intelligis. Spiritualiter intelligit quod locutus
sum. non hoc corpus quod videtur manducaturi estis & bibituri il-
lum sanguinem, quem effusuri sunt, qui me crucifigent. Sacramen-
tum aliquid vobis commendaui: spiritualiter intellectum viuifica-
bit vos. Eodem modo & sensu Hieronymus spiritualem car-*

*De conse-
dit. 2. lib.
2 prad.*

*nem edi, Clemens Alexandrinus spiritualem sanguinem
potari scribit. nec enim per spiritualem carnem vnitatem
Ecclesiae, ut Lombardus Hieronymi verba de prauauit, Hiero-
nymus intellexit: sed veram Christi carnem, spiritualiter,
ut Augustinus explicat, intellectam & manducatam. haec
spiritualis illa caro est: quia spiritualiter editur: non vnitatis
Ecclesiae, quae manducat carnem effectum est: dicente Domino:*

*Joh. 6.
Homel. 27.*

*qui manducat carnem meam in me manet & ego in eo. audiatur
Macarius: In Ecclesia offeruntur panis & vinum, antitypon car-
nis & sanguinis Christi: sumentesque de visibili illo pane, spiritua-
liter carnem Domini comedunt. audiatur Isidorus Hispalensis:*

*Apud Ber-
tram. de
corp. &
sang.*

*panis & vinum ideo corpori & sanguini Domini comparantur:
quia sicut visibilis huius panis substantia exteriorum nutrit & ine-
briat hominem: ita Verbum Dei, qui est panis viuus, participatione*

*De corp. &
sui fidelium
sang.*

*mentes recreat. audiatur Paschalias Abbas: Panis
quippe & vini species in exteriori sunt sensu: per quam corpus & san-
guis Christi spiritualiter sumuntur in mysterio: sicque preciosa salutis*

*Ad Adeo-
nos tr. interius saginamur. audiatur Fulbertus Episcopus: Exte-
dat.*

*re, inquit, palatum fidei: dilata fauces spei: viscera charitatis ex-
tende: & sume panem vite, interioris hominis alimentum. At-
que haec in presentia sufficient. sic satis confirmatum nostrum
antecedens est.*

*Tertium argumentum est, Impij & fidei destituti ipsum
Christi corpus non accipiunt: non igitur est sub specie aspe-
ctabili. Ratio consecutionis eadema est, quae in priori argu-
mento. Antecedens probatur: quia ut modò tum è Scriptu-
ris, tum*

ris, tuum è Patribus de nō stratum est. corpus Christi ore tan-
tum fidei, quo isti carent, percipitur. probatur ex sexto Io-
hannis: *Quicunque, inquit Dominus, carnem meam manducat*
(loquitur autem de verā sua carne, quam pro Mūdi vita tra-
*didit, hoc est, de crucifixō suo corpore: nō de vnitate mem-
brorum inter se & cum capite: quippe quam effectum illius
esse docet) & sanguinem meum bōvit, is in me manet & ego inco.*

Cūmigit nec impij in Christo, nec Christus in illis mane-
at (qui enim spiritū Christi nō habet, is ipsius nō est) perspi-
cuū est: eos verā ipsius carnē, que comeditur, crucifixūq;
corpus nec recipere nec manducare. Eadem sanctorum Pa-
trum constans sententia est: qui ad vnum omnes tradunt:
corpus Christi pharmacum esse immortalitatis & antido-
ton nō moriēdi. quo, quicunq; illius particeps fit, ab aeterna
morte vindicetur. inspiciatur margo. Sed Origenes in Matt.
audiatur. Et hæc quidem, inquit, de typico symbolico que corpore.
Multaporro & de ipso Verbo dici possent. quod factum est caro, ve-
rūq; cibus, quem qui comederit, omnino viuet in aeternum: quem
nullus malus potest edere. Etenim si fieri posset, ut qui malus ad-
huc perseverat edat verbum factum carnem, cūm sit verbum &
panis viuis, nequaquam scriptum fuisset: quisquis ederit panem
hunc, viuet in aeternum. Cum Origenes Tertullianus consen-
tit. Quidag^{ap}, inquiens, sic opinantur, quasi Deus necesse habeat,
præstare etiam indignis quod spopondit: & liberalitatem eius fa-
ciunt seruitutem. & ibidem paulò ante: sed Deus, inquit, thesau-
ro suo prouidet, nec finit obrepere indigos. Item Cyprianus,
cūm inter cetera sic scribit. *Vna est domus Ecclesie, in qua agnus*
editur. nullus ei communicat, quem Israelic in nominis generositas
non commendat. Item Augustinus, cūm ait: *Ad altare Dei in-*
uisibile, quò non accedit iniustus, ille peruenit, qui ad hoc pra-
sensiūtificatus accedit. & alibi: Non dicendum, eum manducare
corpus Christi, qui in corpore nō est Christi. Et apud Prosperum:
Esam vita accipit & aeternitatis poculum bibit, qui in Christo

Rom. 2.
Ignat. Ep. 2.
Ioh. 1. 3. 2.
Iffin. 13.

apol.

Irene lib.

4. C. 5.

Tertul. cōf.

Mart. 1. 6. 5.

Orig. 1. 13.

Matt. cap. 15.

15.

Nysen. Ca-

tech. ma-

ior. cap. 37.

Ambros. de

īs qui mys.

inīs. cap. 2.

& de Sa-

cram. lib.

5. c. 3.

Cyrill. in

Ioh. lib. 10.

cap. 13.

Aug. in Ioh-

han. tract.

26.

cap. 5.

De panis-

tentia.

Cana.

de Conf.

dīs. 2.

De Cīvit.

lib. 2. cap.

25.

H 2. Sēt. Prosp.

manet, & cuius Christus habitator est. nam qui discordat à Christo,
nec carnem eius manducat: nec sanguinem bibit: etiam si tantum rei
Sacramentum ad iudicium sua presumptionis quotidie indifferen-
ter accipiat. Hæc etiam pro tertij argumenti confirmatione
satis sunt.

Aliud præterea validissimum contra μετασοίαν argumen-
tum nobis suppeditat. Patres naturam seu essentiam & sub-
stantiam panis non immutari sed remanere tradunt: vanis-
sima igitur est μετασοία. Consequentia firma est: quia Patrum
hac de re sententia orthodoxa & Scripturis consentanea est.
antecedens in primis ex Ambrosio, Gelasio, Chrysostomo,
De Sacra. Theodoreto probatur. sic enim Ambrosius: *Venisti ad*
lib. 4. cap. 3. *altare: vidisti Sacramenta posita super altare: & ipsum quidem mi-*
Cōr. Eny. *ratus es creaturā: tamē creatura solennis est & nota.* Ita Gelasius:
Certè Sacraenta, quæ sumimus, corporis & sanguinis Christi, di-
uinares est: propter quod & per eadem diuina efficiuntur confortes
natura: & tamen esse non desinit substantia & natura panis &
vini. Et certè imago & similitudo corporis & sanguinis Christi in
actione misteriorum celebratur. satis ergo nobis evidenter ostendit-
ur, hoc in ipso Domino Christo sentiendum, quod in eius imagine
profitemur, celebramus & sumimus: ut sicut in hanc scilicet di-
uinam, transiunt spiritu Sancto perficiente, substantiam, perma-
nent tamen in sua proprietate naturæ: sic illud ipsum misterium
principale, cuius nobis efficientiam veritatemq; veraciter repræ-
sentat: ex ijs quibus constat, propriè permanentibus unum Christū,
qua integrum, verumq; permanere demonstrat. Ita Theodore-
Dial. 2. tus, siue Eranistes & Orthodoxus apud Theodoretum. Post
sanctificationem autem, inquit Eranistes, quo modo hac appellas:
Orthodox: corpus Christi, & sanguinem Christi. Eran. Et te t-
quidem credis corpus Christi participare & sanguinem? Orth.
sic credo. Eranist. Quem ad modum ergo symbola corporis Domini
& sanguinis alia quidem sunt ante sacerdotis inuocationem:
post inuocationem autem immutantur & alia sunt: ita cor-
pus

pus Domini post ascensionem in diuinam mutatum est essentiam: Orth. captus es ijs, qua texuisti, retibus. nec enim post sanctificationem mystica simbola propriam amittunt naturam: manent enim in priori substantia, & forma & specie, & aspectabilia sunt, sub tactumq; cadentia, qualia & prius erant. Ita Chrysoft. Et ^{Ad Cesar.}
^{Monach.} Deus, inquit, & homo est Christus: Deus autem propter tuu anādav: homo propter passionem: unus filius: unus Dominus: idem proculdubio unitarum naturarum: unam dominationem, unam potestatem posidens: etiam si non consubstantiales sint: & una quaque incommixta proprietatis conseruet agnitionem: propter hoc quod inconfusa sunt duo. Sicut enim antequam sanctificetur panis, panem nominamus: diuina autem illum sanctificante gratia, mediante sacerdote, liberatus est quidem ab appellatione panis, dignus autem habitus est appellatione corporis Domini: etiam si natura panis in eo permaneat. Quid dici clarius potest?

Cum igitur naturam panis immutari aliqui ex Patribus scribunt: non essentiam & substantiam, nec substantialem sed accidentariam conuersionem sive immutationem intelligunt: qua pani gratia, ut Theodoretus loquitur, adiicitur: seu, ut Nyssenus, qua pani virtus diuina adiungitur: qua diuina virtute fit: ut panis, qui ante ad hanc solūm terrenam vitam naturaliter nos pascebat, virtute illa diuina, præter suam naturam, etiam ad æternam vitam nosalat, foueat, reficiat. Ita suâ naturâ panis immutatur: non aliquid amittendo, sed aliquid accipiendo: & sicut ὁ λόγος (respondeat enim archetypo typus) factus est quod non erat: nec desit esse quod erat: ita panis Eucharisticus non desinit esse quod erat: etsi sit quod non erat. Hæc Catholica de conuersione panis sententia est.

Ac, ut finem tandem huic imponam disputationi, quo modo vel Transsubstantiatoribus, vel Consubstantiatoribus illud placet, quod verba illa *hoc est corpus. hoc est sanguis,* nequaquam consecrationis verbâ sunt: quippe quantum

Demum, testibus Apottoio & omnibus Euangelistis, prolatæ
 à Domino sunt, cùm iam ante discipuli fractum & traditū
 panem acceperunt: immò quod amplius est, postquam iam,
 vt Marcus scribit, ex poculo biberunt, cōque panem come-
 derunt? Certè, dum manibus panem Dominus tenebat,
 solennem illam gratiarum actionem benedictionēmque
 persecutus est. Vbi nunc vis & c̄vēḡya illorum verborum:
 qua vel panis substantia excluditur: vel pani corpus inclu-
 ditur? Facest igitur vtraq; factio: desināntque vtriq; Pon-
 tificij & Vbiquetarij tandem aliquando miserabilem illam
 seruire seruitutem: & cum vera Christi Ecclesia verum
 & vnicum non multiformem Christum, agno-
 scant, honorent, adorent: cui vero Chri-
 sto laus & gloria in s̄eculum
 & vltra, A m a n.

F I N I S.

Errata.

Pag. 1. b. l. 23. lege, fiant. & l. 31. hyperphysicau. p. 3. b. l. 1. dele, sc. p. 5. a. l. 19. lege
 effundere, p. 6. b. l. 29. corrām. p. 9. b. l. 2. sibi. p. 14. b. l. 23. sufficeret. p. 23. a. l. 23. corporeas.

